Nr. 189.

Tallinnas, teisipäewal, 19 augustil (1. septembril) 1908

2. aastakäik.

Õigus

Ilmub igal argipäewal.

Toimetus on:
Tallinnas, Wiru uul. nr. 12.

Toimetuse adress:
„Õiguse" toimetusele, Tallinn.
Wene keeles: Въ ред. газ. „Õigus" Ревель, Вѣра ryб.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 350

Adressi muutmise eest 10 kop.

Tellimisehind:

Üksik nummer maksab 3 kop.

Õigeusu wallakoolide ülewalpidamisest.

Tähtis on see seletus, mis senat hiljuti õigeusu wallakoolide ülewalpidamise kohta Baltimaal on andnud. Teatawaste on meie rahwa liikmete hulgast kaunis suur osa — wähemalt üks neljandik — õigeusulised, ja sellepärast on ülemaltähendatud senati seletusel omast kohast kaunis suur tähendus kogu Eesti rahwa hariduse kohta.

Senitajani seisis see küsimus waidluse all, kelle kohus on õigeusu wallakoolide — nõndanimetatud abikoolisid — ülewal pidada. Kohalikud ametipaigad ja ka õigeusulised elanikud ise oliwad suuremalt jaol sellel arwamisel, et sarnane kohustus mitte õigeusuliste wallaliikmete peal ei seisa. Ja sellepärast peetakse ka õigeusu abikoolisid koguduste poolt ja mitmesuguste abirahade najal ülewal. Need toetused ei tüüni aga selleks küllalt, et koolisid wähegi korralikult ülewal pidada, ja sellest ka tulebki, et õigeusu wallakoolid isegi Luteri usu wallakoolide kõrwal, mis, nagu teada, oma sisseseadega milleski asjas kiidelda ei wõi, weel wäga palju soowida jätawad. Esimestes on ereijend niimaste omadesi märkja nergemad. koolimajad seisawad igasugusest arwestusest allpool ja õpeabinõusid pole peaaegu olemaski. Kui niisugust tingimistel õigeusuliste eestlaste algharidus kurnas madalamale jaama, siis pole seal midagi imeks panna.

Kõige selle juures oli seesugune seisukord ka täieste õigluseta. Kui luteriusulised eestlased kohustatud on rahwaharidusse heaks kulusid kandma, mikspeaksiwad siis õigeusulised sarnasest kohustusest wabad olema? Sellest tekkiski ka see walearwamine, nagu annaks õigeusk teiste usute kõrwal enam eesõigusid, sest et ta selle usu tunnistajate maksusid wähendab. Wõib olla, et mõned „pimedad" inimesed ka seda „eesõigust" küllaldaseks põhjuseks pidasiwad selle jaoks, et usku wahetada. Ja suisgi oletame, et sarnasid juhtumisi mitte pole ette tulnud, et keegi wäiksema maksukoorma pärast õigeusku astus, siis wõisiwad ometi kõrwaltwaatajad kergeste seesugusid arwamisi awaldama hakata ja usuwahetaja kõlbliste ning usuliste motiwide üle waheſt kahelda.

Senati seletus on nüüd asjale selgust toonud: õigeusk ei anna wallakoolide ülespidamise asjus mingisugusid eesõigusid ja õigeusulised peawad nõndasama ja nendesamade seaduste põhjal oma koolide eest muretsema, nagu seda luteriusulised teewad. Sellest järgneb ka, et õigeusku ainult usu enese pärast tuleb wastu wõtta, ilma et mingid kergendusi sellest tuleks oodata.

Baltimaa rahwakoolide seadus määrab wallakooliõpetaja palga alammääraks 100 rbl. aastas. Senati seletuse järele hakkab see palgamäär nüüd ka õigeusu wallakooliõpetajate kohta maksma. Muidugi ei jatku niisugune palk kaugeltki weel inimese ülespidamiseks, et aga õigeusu kooliõpetajatest paljudel aastane palk sellest alammäärast hästigi weel pisem on, siis tähendaks ka 100-rublaline palk iklagi edasiminekumist. Ühtlasi wõib aga nüüd ka loota, et õigeusu wallakoolide olud üleüldse paranema hakkawad.

Et õigeusulisi wallaliikmeid luteriusuliste kõrwal suuremas osas waldades hästi wähem on, siis läheb nendele eneste wallakoolide ülewalpidamine küll kaunis raskeks, aga selle raskusega peawad nad leppima, sest niisugune on ju wähemuse saatus. Tuletame siinjuures meie luteriusuliste suguwendade seisukorda meelde, kes sisemistesse kubermangudesse on elama on asunud. Nendele paneb nende seisukord koguduste ja koolide ülewalpidamise poolest hoopis suuremad koormad peale, kui nende usuwendadele kodumaal, aga seal pole midagi parata.

Senati seletusel on weel üks hea külg. Ta wõib meie koolioludе uuendamise puhul selleks kaasa mõjuda, et usutunnistusewahe pidamine rahwakoolide juurest kaoks ja meile ühine rahwakool jääks. Mispärast ilmaaegu kahekordseid kulusid kahe usutunnistuse koolide ülewalpidamise asjus kanda; parem on ja wallas wõi kogukonnas üks ühine kool ülewal pidada, selle peale aga rohkem kulutada, nõnda et sellest ka tõeste hea kool tuleks.

Eesti Kirjanduseseltsi koosolekult.

2

Esimese üleüldise seltsiliikmete koosoleku awab Dr. W. Reimann, koosolijaid, iseäranis kaugelt Sise Wenemaalt tulnud külalisi terwitades. Kodumaa produtseerib (loob), kuid kaugemal elawad suguwennad, kes jagedaste ainelisest paremale järjele tõusnud, aitawad meie ettewõtteid ülewal pidada. Seltsi esimene aasta oli ajumiseaasta, sellega wabandati senini seda lugu, et selts midagi suuremat ära ei ole teinud; teine aasta peab tööaastaks saama. Wäsitõusmisega on ab selts lahkunud seltsiliikmete P. Orgi ja prowa L. Palbrodi mälestust, mille puhul W. Reiman lahkunute kaunis pika elulookirjelduse ette kannab. Et mõlemast lahkunust omal ajal juba ajalehtedes kirjutatud on, siis ei ole selle kordamist praegu enam tarwis. P. Org'i eluloost tähendan ainult wäikese loo, mis mulle senini tundmata oli: P. Org oli Rõnge õpetaja F. Hollmanni ja mõisniku v. Samsoni hoolekandmisel ja abil oma hariduse saanud, ning selle tagajärg oli see, et ta sai Balti konstitutsioni-erakonna asutajate ja aiaüiste liikmete hulgas ainukene (?) eestlane — — Org — oli.

Koosoleku juhatajaks walitakse W. Reiman, abideks Dr H. Koppel ja A. Jürgenstein, protokollikirjutajateks J. Kurrik ja A. Jung. — Esimesena kõneleb cand. K. Leetberg selle üle, „Mispärast emakeel armas on" Kõne sisu on lühedalt järgmine: See keel on meile armas, mis rääkimise juures raskusi ei tee. Emakeel on te. meile rääkimise juures raskuit, sellepärast et meie kõnelemise-organid tema healte järele harjunud on. Kuulus Oxfordi professor Max Müller, kes sündimise poolest saksalane oli, ütleb, et tema Inglise keelt kümme korda enam oma elus on rääkinud kui Saksa keelt, seda ehk paremine tunneb kui oma emakeelt, kuid siiski tunneb tema, et üks tund Inglise keelt rääkida, seda enam ära wäsitab, kui kümme tundi Saksa keelt rääkida. Tema rääkimiseorgan oli maast madalast Saksa healega harjunud, sellepärast jäiwad Inglise healikud temale wäljaütlemiseks raskeks. Meie räägime harilikult sõnad poolikult wälja: isegi meie pastorid, keda selge rääkimise eeskujuks peetakse, neelawad harilikult kõige wähem igast sõnast kolmanda osa ära. Tähendab, meie kuuleme rääkimise juures harilikult ainult sõna esimese poole, teise poole peame ära arwama; seda wõime meie aga ainult siis, kui meie keelega põhjalikult tuttawad oleme. Ühte sõna wõib harilikult mitmes tähenduses tarwitada. Kõneleja toob näituseks sõna jooksma ning näitab, kui mitmesugune tähendus sellel sõnal wõib olla: Inimene jookseb, hobune jookseb, wesi jookseb, jõgi jookseb, räästas jookseb, ämber jookseb jne. Teistes keeltes on pea iga kord neil mõistetel oma isenimi. Niisama tähendame meie Eesti keeles jagedaste mitme sõnaga sarnasid asju, mida wenelane ehk sakslane ühe sõnaga tähendab. Sellest tõuseb koleuur raskus wõera keele äraõppimise juures. — Kõneleja ei peatanud wiimase punkti juures küllalt kaua, ehk küll see punkt kõige mõjuwam on, mispärast meie wõerast keelt ei suuda ära õppida. Harilikult pruugitawas keeles on sõnade liikuw kapital õige wäikene. Wene talupoja üle räägitakse, et talle 60 iseseiswat sõnast küllalt olewat igapäewaste asjade üle rääkimiseks. Keegi Norra kapten olla ära lugenud, et madrus aasta jooksul ainult mõnisada sõna tarwitab, ja publik, kus küll igasugu asjust räägitakse, olla ainult 2000 iisuguſt sõna. Muidugi mõista, et isegi 2000 sõna äraõppimine iseäralisi raskusi ei teeks. Wõera keele äraõppimise raskus seisab peaasjalikult selles, et sõnad mitmesugustes tähendustes tarwitatakse, iseäranis piltlikus tões. Ja nende mitmesuguste äratähenduste wärwidest jääb ainult see aru, kes lapsest saadik selle keele sees on elanud, kes on harjunud nõnda mõtlema, nagu see selles keeles sünnib. Kõigest sellest järgneb: emakeel on armas sellepärast, et meie ühtegi teist keelt nii hästi ei mõista; mõistame meie mõnda teist keelt nii hästi, siis ei ole meile emakeel sugugi armsam kui wõeras keel. Millal ei ole aga emakeel mitte armas? Siis, kui ta ülemalnimetatud nõudmisi ei täida, kui keelde sarnasid sõnu ja ütlemisewiisisid wägise tuuakse, mis kõrwale wastikud ja keele iseloomu wastu käiwad. Eesti keeles olla selle poolest palju patustatud. Juba kolmekümne aasta eest tehti Kirjameeste seltsis otsuseid, mis elawa keele nõuete wastu käiwad. Nõudmised, et peab „hää ja pää" kirjutama, elasiwad ja mitte elasid, wanade inimeste ja mitte wana inimeste, õpetatud ja mitte õpetud rääkima, — kõik need nõudmised käiwad elawa keele wastu, ei ole sellepärast mitte kirjakeele parandamiseks, waid ainult tema rikkumiseks kaasa mõjunud. — Uute sõnade kohta lausub kõneleja, et rääkijal sõnadest ainult siis puudus tuleb, kui ta wõeraid mõtteid awaldada tahab; oma mõtteid wõib ta alati wälja öelda, sest nad on ju sõnadega mõeldud. Ei olewat sellepärast mitte keel waene, waid kõneleja, sest ta tahab rohkem anda, kui tal on. Komisjonide poolt uute sõnade loomist ei loe kõneleja mitte sabatawaks, sest elaw keel pidada ise omale uued sõnad looma, kui selle-kohane mõiste sündinud on. Meie uuemad teaduslised raamatud ja tähtsamate ilukirjanduslise toodete tõlked (Tolstoi, Reuter) ei leia sellepärast kõneleja silmis armu. Wõida juhtuda, et elaw keel neid uusi sõnu ära ei seedi, ja mis siis tuleb, selle üle ei wõi kõneleja midagi head öelda. Kõne wiimase osa üle tõusis elaw läbirääkimine, milles tähendati (Reiman, Suits, Kallas), et sarnasel murdemise-ajajärgul, nagu meil praegu on, kus iga päewaga uued asjad päewakorrale tulewad, milledest senini rääkida wõimalik ei olnud, ka tarwidus uute sõnade järele suur on. Ei wõi mitte oodata, kuni rahwas ise uute mõistete juurde jõuab ja neile nimed annab; teisest küljest nõuab meile praegusel ajal tarwilikuks saanud eestikeelne koolikirjandus, et meie terwele hulgalt sõnadele igas teadusoharus nende tähenduse (termini technici) kindlaks määraksime. Muidu wõib iga kooliõpetaja ise oma sõnad tarwitusele wõtta, ja siis ei saaks ühe kooli õpilased teistest aru. Teisest küljest on keel praktiline abinõu kultura edasikandmiseks, sellepärast ei wõi igakord mitte keele ilu peale iseenesest nii suurt rõhku panna.

Dr. O. Kallase kõne „Keele elust" tõi kuulajatele lõbusat sisu oma naljakate näitustega, kuna ta aga teaduslikult wähe pakkus. Mõnele teise järgu kõnelejale oleks sarnane tegu enam kohane, kuna Dr. Kallas, kellel Tartu publikumi peale niisugune mõju on, oma mõju selleks oleks wõinud tarwitada, et inimesi enam sõisemaid asju kuulama harjutada. Kõneleja näitas lõbusal toonil, kudas üks sõna mitut mõistet tähendada wõib. Kui särki maha wõtta käskakse, siis teeb selle juures tallinnamalane hoopis teistsuguse näo, kui mulk, kes särgi all pealmist pikka kuube mõistab. Sõnni seljast lõikab üks willa, teine paneb sõnnile nööri sarwi ja wiib laadale, kuna kolmas sõnniga kosja sõidab. Üheſuguse sõnaga tähendatakse sauna lawa ja „Wanemuise" näite-lawa. Sõnade tähenduse muutumise üle on palju näitusid olemas tallipoisist ja marschall, koketeerimine tähendas esialgul seda, mis kukk kana ees teeb, et talle meeldida, nüüd nimetatakse aga nõnda seda, mis naisterahwas selle tarwis teeb, et mehele meeldida.

Ma jooksen kõikide teiste juurest ära ja ostan ainult paberossisid

„Turtshanka".

A. S. Maikapar, Riias,

sest et need, 10 tükki 3 kop., niisama head on, kui teised 10 tükki 6 kop.

Püünis.

Emile Zola roman. Tõlkinud M. M. 91

„Oh, need härjad!" ütles ta, kui ta neid kusagilt aiste taganis, kuhu nad ennast oliwad ära peitnud, oli leidnud. . . „Seda ma juba arwasin . . . Noh? Mis me siin tööme?"

Ema Louise juures hakkasiwad nad kõik sonta närima ja meistriid sõimama. Joomanokk jutustas, et tema töökojas üks hädaline tellimine olla. Sellepärast olla peremees wäga wihakas. Mul preili karta on, olla ta aʼait wihakas. Ta olla õnnelik, et üleüldse töölisi saab. Praegu ei olla tal enesel midagi wiga, sest meister ei julgeda teda lahti lasta, niisugust töölisi olla harwa leida.

Kanajalgade järele jõiwad nad munakookisid. Igaüks jõi selle juurde liitri weini, mis punane oli kui weri ja nõnda paks, et seda naaga lõigata wõis.

Asi läks ühtelugu hullemaks ja joomapidu wõtis alles weel hoogu.

„Mis see kuradi ehw siis minu eest muretseb?" karjus Joomanokk maguja roa juures. „Ta on isegi kella oma töötuppa üles seadnud! Kell lõõbab ainult orjadele . . . Noh, ja nüüd kõiiseb see igapäew! Aga neil läheb halwaste, kui nad täna mind alase juurest leiawad. Ma olen wiis päewa ilma wiinata elanud ja wõin seda wäga hästi . . . Kui nad aga mulle midagi ütlewad, saadan ma kus kurat!"

„Ma pean teist nüüd lahkuma!" ütles Coupeau otsustawalt, „ma lähen tööle Jah, ma tõotasin temale seda. Tehke enestele asi lõbusaks, ma jään oma südamega teie juurde, teie wõite seda uskuda."

Teised aga hakkasiwad tema üle naerma. Coupeau jäi aga nõnda kindlaks, et kõik teda saatma läksiwad, kui ta isa Colombe käest oma asju läks tooma. Ta wõttis pingi peale koti ja pani selle oma ette. Hakati wiimast napsi wõtma.

Kella ühe ajal oli seltskond weel koos. Nüüd pani Coupeau igawa näoga oma kraamikoti jälle leti alla. Ta oli juba wäsinud ega suutnud enam komistamata leti juurde minna. See oli loll, aga järgmisel päewal läheb ta tööle. Teised neli, kes palgaküsimuse üle waidlesiwad, ei imestanud sugugi, kui Coupeau neile ette pani bulwari peale natukeseks jalutama minna, et jalad kangeks ei jääks.

Wihm oli üle läinud. Jalutuskäik seisis selles, et nad lühikese maa peal paarjuda sammu edasi tagasi käisiwad, kätega kangeste wehkisiwad ja kõwaste rääkisiwad. Wärske õhk tegi nad kaineks ja neil hakkas igaw. Pikkamisi, ilma esialgse kokkurääkimiseta, ilma et üksteisele küünarnukkidegagi teed oleksiwad näidanud, läksiwad nad jälle instiktiwlikult Poissonniersi uulitsat mööda üles. Seal läksiwad nad Francois juurde sisse, et mõni klaas weini juua. Seda olla hädaste tarwis, et tuju natukene paraneks. Uulitsal oli praegu wäga igaw. Seal oli nõnda mudane, et isegi ühtegi seersanti kusagil näha ei olnud.

Lantier pani seltsimeestele ette kabinetti minna. See oli wäike, kitsas nurk ühe aknaga; seda juba lahutas üleüldisest ruumist puusein. Lantier eraldus oli nimelt kabinettides juua, sest et see toredam oli.

„Kas seal seltsimehed halwa tunnewad olewat? Kas seal ei ole nagu kodus? Seal wõib wäga hästi wäike uinak teha!"

Ta nõudis ajalehe, mille ta õige laiali laotas ja kortsus kulmul silmad üle laskis käia. Coupeau ja Mes-Bottes oliwad pikee'd mängima hakanud.

„Noh, mis seal ajalehtedes jälle waletatakse?" küsis Bibi la Grillade kübaraseljalt.

Ta ei wastanud mitte kohe. Siis aigas ta, ilma et silmi üles oleks tõstnud:

„Ma loen parlamendi tööst. Need pagana wabariiklased pole ka wiit soubki wäärt, need neetud huigused pahemal pool! Arwawad nad tõeste, et rahwas neid walinud on, kui nad seal suhkrumagusaid kõnesid peawad! . . . Nad usuwad Jumalat awaldawad ministritele usaldust! Kui mina walitud saaksin, ma astuksin kõnetoolile ja ütleksin: St! . . . Jah, just nii, mitte wähem ega rohkem! See on minu arwamine!"

„Teie teate ju, et hiljuti keiser terwe oma perekonna ees abikaasat olla peksnud!" jutustas Joomanokk. „Minu auisõna selle peale! Ja täieste ilma põhjuseta sattunud nad tüli sisse Keiser hakanud enne peale!"

„Jäta meid oma igawa politikaga!" hüüdis tsingitööline. „Loe parem tapmistest ette, need on huwitawamad!"

Sie hakkas ta kohe jälle edasi mängima.

Kõik jõiwad oma klaasid tühjaks.

Lantier luges nüüd kõwaste ette:

„Hirmus mõrtsukatöö on Gailloni (Seine-Marne) kogukonda tabanud Keegi poeg on oma isa labidaga surnuks löönud, et tema käest kolmkümmend soud warastada."

Kõik laskisiwad kohkumisehüüde kuulda. See oli üks niisugune, kelle pea igaüks neist maha oleks wõtnud. Guillotinet on selle jaoks wähe, niisugune peaks puruks kistama!

Ühe lapse tapmine pahandas neid nõndasama. Aga Lantier hakkas kõlbluſt jutlustama ja wabandas naisterahwast ning weeretas kõik süü petja kaela. Sest kui see kelm meesterahwas tüdrukut poleks õnnetuks teinud, ei oleks tüdruk ka last taonud.

Suurt imestust sünnitas ka ühe krahwi wäginegu. See tulnud kella kahe ajal hommikul pallilt pealt koju ja pidanud ennast Inwaliidide uulitsal kolme kaabaka wastu kaitsma. Selle juures ei olla ta maewaks wõtnud kindadki käest ära tõmmata. Kahest esimesest kaabakast saanud ta sel tombel jagu, et neile peaga wastu kõhtu joosknud, kolmandal löönud ta kõrwad üles! Pagana päralt! Küll sellel oli aga rusikas! Kahju, et ta aga aadelisugust oli.

(Järgneb).

Pan.

Laurids Bruuni roman neljas tunnis. Tlk. Ch. M. 39

Koidu eel.

1.

Proua Hellwig käis laua ja klaweri wahel edasi-tagasi, kuna ta iga käänaku juures pea akna poole pööras, nagu ootaks ta, et keegi aiast tuleb.

Hjarmer istus ikka weel laua ääres. Aegajalt haaras ta äkilise walu pärast peast kinni. Wiimaks ütles ta wihaselt:

„Mu armas, kas sa ei wõiks istuda! — Sa käid alalõpmata!"

Proua Hellwig istus waikides tooli käetoe najale ja wahtis otsekohe kuuwalgusesse, mille wildakud nelinurgad nüüd juba sõõmatoa uksenі ulatasiwad.

Hjarmer hingas raskeste.

„Niisugust ööd ei ole meie weel nie elanud!" ohkas ta. „Kõik langeb meie peale kokku — kas pole tõsi?"

Selle peale ei tulnud mingit wastust, ja Hjarmer rääkis nagu iseenesele edasi:

„Ta oli wiimane, kelleſt ma midagi uskusin! — Oma truusüdamliste silmadega ja lihtsa healega käis ta siin ümber ja pettis meid hommikust õhtuni — kas jah, mu armsam?"

„Petis!" kali tahtmatalt proua Hellwigi suust. „Kas ta meile oma tundmuste üle aru oleks andma pidanud?"

„Aga mu armsam!" hüüdis Hjarmer imestades. „Kas sa seda tundmuseks nimetad, kui haritud, noor tütarlaps salaja kellegagi läbi käib, kui tal armuke on!"

Ta tõusis üles ja waatles oma abikaasat.

„Ma ei saa aru, kus su silmad on olnud!"

„Mina?" proua Hellwig pööras end tasa tema poole.

„Jah, sina, mu armsam! — Sa oleksid pidanud ometi midagi märkama, sest ei ta päewad otsa sinu seltsis oli!"

„Mis ma oleksin pidanud märkama?"

„Midagi salajat — häbematut!"

„Häbematut?" küsis proua külmalt.

„Teie usaldate ju teineteist! Sa oleksin tema kõnes, kui kahekesi olite, midagi wabt — häbematut, kõlbmatut wõinud märgata, mis selle peale oleks tähendanud."

Proua Hellwig tõusis üles ja waatas imestanult ja pahaseit tema otsa:

„Sa arwad siis, et kui ta kedagi armastas? . . ."

Hjarmer waatas wihaselt üles.

„Nimetad sa seda armastuseks?" ütles ta tahtmatalt. „Kui noorel neiul sala-armuke on? — See sõna on ju siin korral kohane?"

Ta pani käed selja peale ja hakkas tuba mööda edasi-tagasi käima.

„Pealegi weel üks sohilaps! — üks lihtne inimene! — kes wekslit wõltsib!"

Proua Hjarmer ei suutnud seda enam ära kannatada

„Waiki ometi!" hüüdis ta ja wiskas pea selga.

„Jah, mu armas!" Hjarmer jäi seisma ja waatas oma nerwliste silmadega waljuste tema otsa „Kui noor neiu majas on, peab wastutust andma wõima."

Nüüd waatas Hjarmer mujale ja lisas juurde:

„Ma ei saa aru, kus ta temaga tuttawaks on saanud!"

Proua Hellwig tõstis ülemise huule pilkawaks naeratuseks üles:

„Ma arwan, sa wõtsid ise ka tema wäga lahkeste wastu!"

Hjarmer wastas ägedalt:

„Ta oli mulle esialgult wäga wastik — tema wõerastaw, kuiw iseloom oli mulle wastik! Mul oli tarwis iseennast sundida, et tema wastu sõbralik olla, seda wõinsma sulle ütelda. Aga ta on mina jaoskonna kõige rikkam mees! — Ja mis tõs! oma tulewika ja perekonna heaks ei tehta! — Oleksin ma aimanud, et ta süüta noori neiduſid petab — et ta läbi ja läbi hukkaläinud inimene on, siis . . . . ."

Ta jäi järsku mõttesse:

„Wististe ei ole see õige, et ma ta jooksta laksin. — Asi ei ole kaugeltki weel selge. — Kudas ta wanamehe käest raha sai, kes teda ometi nähagi ei tahtnud?"

„Jah, kas pole tõsi? — See oli suur pettumus!" ütles proua Hellwig kibeda pilkega.

Hjarmeril oli nõnda palju mõtetega tegemist, et ta seda tähele ei pannud.

„Waewalt wõib kurjategijat nõnda ruttu kätte saada, juba mõrtsukatöö ööl — Aga niisugused tunnistused: sigaretid, rahad — ja korraga mõlemad jäljed wäärtuseta!"

(Järgneb.)

Prelsimaa mehele anti prussakas nimeks, ja Wõru mees otsib asja, millele peale telegrafi ja telefoni telebaron nimeks anda wõiks. Juubeli-aastaks nimetati Israeli rahwa juures iga wiiekümnendat aastat, kuna nüüd igaüks juubelisi peab ning mõni selts ja inimene ainult juubelipidamise tarwis elabki. Praegu räägitakse sagedaste tidebõhlitamisest ja suitsapärditamisest, kuna nende sõnade peale muidugi ainult Jidebõhlil ja Pärt Suisal õigus on — sest et käi uute sõnade loomises ja sõnade rahwale muumises mitte loogika järele, nagu järgmisest näitusest selgub. Meie räägime Triiwmaa Simionist, Wenemaa Krõsusest, Wene ja Soguniste Eesti jakstest; saarlase poeg wiakse weneks (soldatiks), igas mõisas on omad hollandid ja daanlased (lammastekaswatajad ja piimaherrad). Meil Wenemaal on duuma — wististe selle pärast, et seal enam mõteldo, kui üelda tohib — kuid tema ametiwenna parlamendi nimel on hoopis teine tähendus: kurat olewat wanemal ja walitsikude isa ja suur parlamentiitegija (skandalitegija). Meie räägime: „tuli see wanaeit oli mees Jumala sõna peale," räägime naisest, kes positpoisiks oli, kuid niisama olla ka ilma kleidita lohwitantsid olemas. Saksa seest õpetaja proowiaasta kesta harilikult kaks, kolm kuud, kuna eestlastele proowiaasta wahel mitu aastat kesta ja mõnele mehele ilma otsata jääda. Wabadikuks nimetame inimest, kel wabadus täieste puudub. Sojamehed ei ole harilikult kunagi sõdus, ja moonamehel on moonast ja [illegible] puudus kui teistel jne.

Järgmise kõne pidas õp. M. J. Eisen „Kalewipoja kuningaks tõstmise" üle. Lugulaul jutustab, et Kalewipoeg kuningaks on kasetud ja wihelnud. Kuningaks wihtlemine olla Kreutzwaldi luule, mis Kalewala eestujul sündinud. Kastmine täitnud wanade eestlaste juures kõigeselle eest, mis teised rahwad wõidmise, õlega puhastamise ja teiste kommete abil läbi teada toodawad. Kastmine iseenesest on õige latalike komme. Eestlased puhastasiwad ennast sakslaste ristimisest sinnasamaste jõkke kastmise läbi, kus neid ristitud oli; lapsi aled kasiawad weel tänapäewani lapsi peale ristimise lapsetes ja annawad selle juures lapsele oma nime. Kastmine ja pidi jõudu ja tarwis tasterawale andma, nagu seda weel ehk praegune komme, lapsi ja kündjat esimesel tööpäewal kasta, näitab; mõnel pool kastetakse ka karja, et talle edenemist tuua.

Wihtlemisel tähendatakse, et wihtlemisel rahwaluules niisamasugune tähtsus on, nagu kastmisel. Tuttawas sõjalaulus wiwelkase wenda, enne kui ta sõtta läheb. Wiru rannas (Kreutzwaldi kodumaal) wihteldakse kuni tänapäewani kolmepäewaseid lapsi (Söster), nagu ka inimesi iga sõhjama saamise eel; nõidumised olewad ja on kuni tänapäewani wihtlemisega ühendatud; mõnel pool wihteldakse noorpaari pulma ajal. Selle juurde lisati weel, et kastmine ja peremine ujulises mõttes mitte ainult Soome sugu rahwaste juures tarwitusel ei ole, nagu kõneleja arwab, waid et see kõigi rahwaste üleüldine komme on. Juba wanaaegne Suria mees Naeman lasi kastmise läbi puhtaks ja Johannes ristis Jordanis inimesi. See on nõndanimetatud randamkomme, mis rahwa juurest teise juurde on rändanud. Kastmise sõna ja mõiste on kõneleja arwamise järele meile wististe hommiku poolt wenelaste käest tulnud. [illegible]

Pealinna teatriaiad *)

II.

Nähtu järgmisel õhtusel weel lages aias: „Aquarium" ja „Farce'i". Tahtsin näha, kas teistes aedades on selles asjas teistsugune sugu. Ei olnud. See kõrgem, kallim tunne meie hinges — armastus — mis jumalikkusega püsinseid ja mis inimese saamise püha saladuse üle nii ennistawalt lehwib, ikka on see meie hinge ilusam tunne meile seal tähtsamaks mänguasjaks. Selle tunde pühaduse kallal haibitakse, narratatakse, püütakse seda ilma leigusest ja puhtusest alla mudasse tiskuda, ainult loomalikkus, maadalaks himukirjeks ala mõnitada.

See kõik on, kui tõde lausa wälja üelda, lawas ja mõjuw ülestuntamine, awatelemine ja õhutamine kõmbewõsatele liiderlikule elule. Ja on ajaliselt nujuguse elu kitmine ja alistamine. Selleks mõjub see kõik seda enam, et nendeks awalelejateks wõimalikult kõige kenamad ja ojawamad naisterahwad on ostitud.

Pooleldi taewo, pooleldi lawaia katjab niisugune ilukus oma kena keha, oma erutawa laulu, oma edwistowa, noiasiawa naeratamise ja muu mimikaga kõigist moju awaldada, meeli uinuda, wangistada.

Ja mitmest rahwusest on nendesse aedadesse kenamaid noori naisterahwaid näitlejateks, lõbukunstnikueks kokku wõimetatud. Muidu et taha weneiased jaksisi jallida, aga siin need kenad Saksa neiud oma dekolteeritud rinnega, oma särawates ehetes, oma saksakeelse laulmise ja näitlemisega — ehk seekord küll wilerjate healtega — need meelidiswad wenelastele wäga. Kiitust jagati küllalt, lillesid palju.

Prantsuse neiud, seekord ka halbade healtega, aga muidu ikka ilusad ja pooleldi kaetud kena kehaga ja prantsusekeelse laulmise ning mängimisega — jälle peterburilastele wäga head. Kiitust ja toredaid lillesid ka neile!

Muidugi ei wõinud kuulajate hulgas neid palju olla, kes Saksa, Prantsuse, Ungari ja Rootsi keelest aru saawad — ka koges wiimases leetes naideldi ja lauldi seal, — aga noh, see poolkaetata kena keha oma meelidiwa mimikaga, see kena suukene oma magusate naeratamistega, need kenad kiirglewad, naerwad silmad, — see kõik kokku räägib küllalt. Ja eks seda keelt ojata ikka!

Ühes nendest aedadest mindi näitelawal ka magama. Wõib ju minna. Aga kudas? Noor ilus naisterahwas kui õis — ühe mehega, oma sõbraga. Ja mõlemad palias põrides, suud armastuse asjust lobisemas. Ja kui teine juba woodis, siis juhtub keegi kolmas wahele. See ajab asja segi. Nemad aga ei tahagi enestele etteheidet teha lasta, seisawad südilt eneste eest, sest — nad ju armastada teineteist. Ja nii hakatakse wastastikku sõnelema.

Tuleb ette ka wannidesse minek, eemalt nähes kui alasti, aga muidugi ihukarwalises trikoos. Ja armastuse jabin ikka seal juures.

Ei wõi üelda, et just kõik, mis nendes aedades pakuti, iluduse ja kõlbluse tingimiste alt wäljas oleks. Mõni raasukene, kosjakene tuli ette ka, mis iluduse nõuete ja terwe hinge ees igaühes seista wõib. Aga kui palju tähendab see! Kui kõik kokku wõtta, mis nende lõbupakkumiste peatuum on ja mille peale nendega ikka sihitakse, siis ei ole see muud midagi, kui ei kunsti abil kurjutatse, awaletakse, tehtakse teed liiderlikule elule, ja kunsti abil kiibetakse, ülistatakse niisugust elu. On küllalt ka seda, mis peale muu ebawäärtuse ka juba ilutundele otse haawaw on. Mis peab ütlema ilutunne, esteetika, kui sakk noori naisterahwaid oma tantsude ja haipimate näitluste peal korraga endid neljakõlbakile wiskawad; esimene pool, käte peal, seisab rahul, aga teine ots jalgadega sõelub hullupööra tantsu! Need ütteldi Ungari neiud olema, kes nõnda nelja käpa peal „lõbu" tegiwad.

Nii kenad ja nii ojawad naisterahwad niisuguse sihiwalt libeda mängimisega, niisuguste lauludega jne. Ja selle juures pooleldi kaetud keha. Sest see on ammu selge, et niiwiisi poolalasti olek on ärritaw, pealegi weel kui niisugusel olekus teatawal sihil just mõjuda püütakse.

Wististe ei ole palju, kui ütleme, et need kunstnikud nende näitelawade peal eksitedele awalelemiseks suuremal mõedul mõju awaldawad kui nende nõndanimetatud „langenud õed" oma suures hulgas nende näitelawade ümber, — need langenud, kes siin aedadesse õhtutel ärtönne tulewad otsima. Just siin on nõndanimetatud kunst selleks tööle pandud, et tärmestes jumalikkuse tõsidust, suurust, pühadust tühjeks teha, ära hawitada; et inimesi niisugustele waadetele ja sihtidele harjutada ja nendesse niisugust mõtteilma kaswatada, milles armastuse nime all muud ei mõisteta mõteida, kui aga seda, et selle hingewa nime all suguelu asjus meeleiuit, purita sännata, wäsjata ja looduseseaduid teiste ja eneste kahjuks jalgadega tallata.

Nõnda asuwad pealinnad selles asjas ees, nõnda prowintsilinnad tagant järele. Nõnda tehtakse kristlikus ilmas haridust, moral! Sest nõnda on ju kõik kristlik ilm. Ja siis pandakse weel paljuks, kui niisugune külw ka wilja kannab, kui moral selles asjas langema kipub ja kui ka juba alaealised selles asjas eksitedele ja õnnetusesse sattuwad.

Küllap ütleb siin mõnigi, kui see asi nii paha oleks, küll siis seaduse silm näeks ja politsei keelaks. Ei, seaduse silm ei näita seda tähele panewat. Muidu aga on meie kõblusepolitsei mõnes asjas otse walw. Peterburis keelati ära, et ei tohi mingisuguste kunstitööde piltisid, mis inimesi lehaegitust warjamata loomulikkuses kujutawad, kuskil näha olla, ei raamatukauplustes ega pildipoodides, mis keeluga iseäranis pilipostkaartisid mõeldi. Ka Greeka klassiklise aja jumalate ja jumalannade pildi ött on keelatud. Isegi iluduse jumalannat Milose Wenust ei tohi enam näha. Keelatud on ka trikoodes olewad inimesepildid (Teistes linnades, näituseks Moskwas, Tallinnas, ei ole sarnast keeldu märgata.)

Minewal sügisel laskis laskis tsensor ühel kunstitööde wäljanäitusel Peterburis kõik need pildid, mis inimesi katmata loomulikkuses kujutasiwad, tiheda musta woortga üle tõmmata. Moskwas läks tsensor awalawal pildinäitusel üle waatama. Ühe pildi ees — „Supleiad poisikesed wähki püüdmas" — jäi ta kohe tõsiseks seisma ja andis käsu kohe seda pilti maha wõtta. Siis läks minema. Üks peale keeras aga mees tagasi, astus pildi maalija kunstniku ette ja ütles: „Kuule — ma wõin teile head nõu anda. Teil wärwi on, tehke need poisikesed tüdrukukesteks ümber, siis wõib pilt üles jääda." Ja nii läks. (Ei sõua aru saada, mil põhjusel ta tüdrukukeste pilti lubatawaks arwas, poisikeste pilti mitte. „Ümbertegemise" juures oleks ju ka kõike keha pidanud muutma.) (Lõpp tuleb.)

*) Paluks selleks kirjaks ilmus „Tegujes" juba mõni aeg eest. Sarg ilmub sellepärast nii hilja, et selle kahjuks posti peal [illegible] kaduma läinud; nüüd on see uuesti kirjutatud.

Kodumaalt.

Aksist. Mesilastest surnuks nõelatud. Heinaajal oli W. mõisa puusepp Mais M. heinal. Kodu järelwaatajaks oli wana ema. Wanakene läinud õunaaia tagant, kus kümme linnupuud sees on, kartulist rohtu kitkuma. Seal tulnud kolme puu mesilased wanakesel, kes sooja ilma tõttu järgiwäel oli, nõelama. Õnnetu kaotsnud oma taheaastasi poja-poega undruku jaba sisse mässides ja ennast tummult kuriluwad sisse lastes, kuna kaheksa-aastane poja-poeg ennast kõigest jõust appi karjunud. Ümberkaudu jooksnud rahwas appi. Wiis kubu oigi toodud S. talust. Woetud siis suured põlewad õletuustid käte ja mindud hädalist peastma. Mesilased tormanud ka peastjate kallale, ja need, kes wõpju saanud, wõsja pisinud, tahinguplatsi mesilastele jättes. Wiimaks kutsutud puusepp ise, kes kaks wersta kaugel heinal oli, koju. See wõtnud walge lina ümber, teinud palju suitsu ja ajanud pahurad „linnud" puudesse. Õnnetu wanakene, kui ta majasse kantud, olnud minestanud, selg must nõelamisest. Warke poja-poeg olnud ara lämbumas. Wanakene suri järgmisel hommikul kell 9. „Jsam."

Hiiumaalt. Tänuwääriteg u. Kõrgesaare ja Suuremõisa waldades walitsewad wallakooli asjus hoopis teistsugused olud kui mujal pool. Siin peab mõis wallakoolid ülewal, s. o. ta maksab kooliõpetajate palgad, parandab koolimajad, annab põletispuud jne. Niisama on ka kõik koolimajad ühes kooliplatsidega täieste mõisa omad. Niisugune kord seati nimetatud waldade ühe endise omaniku, nüüd surnud krahw E. Ungern-Sternbergi poolt sisse. Kui praegune krahw need kaks walda ühes Kõrgesaare mõisaga minewal suwel ära müüs, siis läksiwad ka muidugi tema kõik wallakoolid — neid on Suuremõisa wallas neli: Kasewälja, Hellamäe, Nõmba ja Valadu, ning Kõrgesaare wallas neli: Kõpu, Paope, Lauka ja Pandja — uue omaniku kätte. Augustikuu algul käisiwad Suuremõisa wallakirjutaja ja Kõrgesaare wallawanem ühes wallakirjutajaga praeguse waldade omaniku Bernsteini juures järele pärimas, kudas koolidega jääb. Ja neile seletas Bernstein, et ta kõik wallakoolimajad ühes kooliplatsidega wallale päriseks kingib. Ta käskis sellekohased plaanid ja kirjad juba lähemal ajal walmis teha ja need Peterburisse tema kätte kinnitada saata. Niisama kingib ta ka nimetatud kahe walla magasiaidad, mis enne mõisa päralt oliwad, wallale. „Jsam."

A. T. **Karw** ü. Wargused „Tulu" seltsis on siin nüüd põna. Raha olla seal 900 rubla ümber kassast kadunud ja selles süüdistatakse poe kassapidajat neidu, kes ka wahi alla olla wõetud, kuid kautsjoni sissemaksmisel jälle wabaks lastud. Raske on uskuda, et neiu mõneaja rubla pärast oma au kadumisele määras. Kas siin wahest mõni kurb eksitus ei ole?

— „Murueide tütar". „Wõitleja" seltsi näitemängijad õpiwad koolijõse Amandi „Murueide tütart". Seda tahawad nad uue saali awamise pidul „Wõitlejas" ette kanda. See tükk on ju midagi wõjsit ja waatamisewäärt. Uue saali sisseseadmine tulewat, nagu kuulda, septembrikuu algusel. Uus „waridusetempel" tõotab kena saada ja wõtab oma peod teisest Juhkentali majadest markja kõrgemale.

— Tulekahju 14. skp. kella pool 11 ajal õhtul peaaeg tali Iwani poolel W. A. Spiski wabrikus lahti. Esiotsa tõusis ainult paks suits üles, siis hallas aga tanja tuld tulema. Ei olnud ka ime, sest põles wabriku enese kerpus kõigi masinatega ja kergeste põlewa materjaliga. Tuletõrjujatel oli raske töö, ei olnud wõimalik tuld kustutada, ainult seda suudeti ära hoida, et kõrwalised hooned põlema ei löönud. Wabrik oli „Salamandra" seltsis 8,300 rubla eest kinnitatud, kuid kahju on wististe suurem.

Kev. **Korrust.** Üle tunni kauplemise läbi on üks linna kaupmees wäewa kangelaseks saanud. Kauplusteenijate tööaja wiikult, mis kaotte poolt tööwundide arwu homm. kella 8—8 õht. määrab, pikendab tema homm. kella 1/2 7—1/2 11 õht, laupäewadel läheb aeg koguni peaaegu kella 12. Et sellel ajal kauplustes enam midagi tegemist ei ole, on juba teada; sellepärast püüab ta teenijatele õhtul mingisugust tööd määrata, mis wahest poole ööni kestab. Pealegi püüab tähendatud kaupmees kauba sisseloomist laupäewal iseäranis õhtul hiljaks jätta, nii et poeteenijad sunnitud on ka pühapäewal enne lõunat poes wiibima. Et tähendatud haigus ka teiste kaupmeeste külge enam-wähemal moedul on hakanud, wõib siiagi imeks panna.

P. **Saaremaalt.** Muudatused maaoludes. Et lähemas tulewikus mitme siinse mõisa talumaad põllupanga kätte minewat, siis on küll arwata, et ka pea suurem talude päriseks müümine päewakorrale tuleb. Raskusid jaab see, muidugi teada, paljudele tegema, aga omale kindlama kodukohade soetamise mõte paneb raskusid unustama. Enamaste on need mõisad, millede talumaad panga kätte minewat, saare hommikupoolses kaudis ehk jälle kesemaad. Nende arw on 16. Kõneldakse, et pank juba selle kuu sooksul mõisate talumaad oma kätte wõtwat. Millal ja misjuguste tingimistega talukohti müüma hakatakse, ei ole weel mitte teada.

S. **Kirblast.** Talude müümine. Wanamõisa järele olewad talud, mis siiamaale rendi peal oliwad, müüakse ka lähemal ajal ära. Maamõõtja on praegu nimetatud talude krunimisega kibedaste toos.

— Rehepeksmine on siin ammu juba alganud. Enamaste peksawad meie talumehed rukkid wartade ja pintadega ära, kuna masinaga peksmist wäga harwa ette tuleb. Rehepeksmine algab meil harilikult kell 1—2 öösel ja oidakse nii rehepeksmisega päewatõusuks walmis. Paljudes taludes hakatakse juba kell 12 rehele ja mõnikord waremgi. Iseäranis wara mindakse, pühapäewase puhkamise tõttu, esmaspäewa hommikul rehele. On talusid, kus rehetööga nii warane oidakse, et päewatõusuks ka üks reht ahetud on ja järgmise rehe jaoks põllult uut ahet tuodakse. Ei ole ime, et teenijad peremeestelt uue lepingu tegemisel palka juurde nõuawad.

B. **Walgast.** Tung kõrgema õpetuse järele taswab. Kohaliku realkooli juures oli sisseetungijate õpilaste arw nii suur, et paljud ruumipuuduse pärast pidiwad tagasi minema (nagu kuulda, 30 lapse ümber). Ei niisugust taswamist iga aasta loota on, siis oleks soowitaw, et awaramate ruumide poolest tuleks rutata.

Ia. **Kihelkonnast.** Uppunud surnukeha leitud. 12. skp. leiti Fitjandt ja Oriku saarte wahel o.ewalt „Jukstiaid" maanilt uppunud, üle keskmise kaswuga, tugewa kehaehitusega tundmata meesterahwa surnukeha. Seljas oli poerudest tumesinikas pinjak-ülikond, peenike särk, jalas nööridega saapad, ilma sokideta. Ühtegi paberit ega dokumenti polnud leida. Taskus oli pakk purukseerutud paberossisid „Ideal", 25 kop. pakk, ja tikutoos. Paremal pool westitaskus oli ilma ketita hõbeuur, pahemas — kolm Soome raha, wööl rippus Soome puussnuga (puuko), mille peale ugedo wöis: „Maild Wilhelm Salo Kauhava". Esimesest sõnast „Maild" pole heaste aru saada, teised on üsna selged. Nagu näha, polnud see nuga mitte wabrikutöö. Arwatawaste on uppunu soomlane.

Kangemalt riigist.

Peterburi „Krestõ" wangimajas

on poliitilised wangid nõudmise awaldanud, et neid kokkusaamise puhkudel omastega mitte läbi raudwõrede kõnelda ei lastaks. Üks wang, inseneer Woitno, olewat selle nõudmise toetamiseks näljima hakanud.

Haruldane protsess.

Peterburis tuleb lähemal ajal haruldane kohtuasi „loomade piinamise pärast" ette, milel arwatawaste haiglane suguiimu (sadismus) põhjuseks on.

Wastutusele wõetakse: kunstnik J. K. Warakow, „Петербургск. Листокъ" kaastööline Lapa-Hubert, „Вечеръ" kaastööline Jakubsiew, „Горохово-Продажн. Газета" kaastööline Kotõlew, üliõpilane Potjomkin, Peterburi kaupmees Popow ja wiimase teener Trosim.

Süüdistus on järgmine: Terwe see seltskond läinud Popowi juures loos. Selle kajul Trosim naabrihoowidest kassiid püüdnud. Olnud seal kassi käes, kus nõudnud Trosim neid aeda puu külge siduda. Selle järele lastud nende kallale kaks-kolm koera, keda enne seda kägistamise ja peksmise abil peaaegu hullustuseni wihale ärritanud. Siis algamud kiunumine, näugumine, kisa... Seltskond waadanud ja kuulanud kõike seda etendust kirglise lõbustusega niikaua peali, kuni kassid hinge heitnud.

Niimoodi wiidetud peaaegu igapäew „lõbujaat" aega, kuni politsei wiimaks ennast tahwadele segama ja asi kohtu kätte läinud.

Tunnistajatena kutsutakse selles ennekuulmata protsessis ette: kirjanikud Weshagow, Kamenski, Kuprin, „Петерб. Газета" kaastööline Shukow, kunstnik Nikanschikow, näitekirjanik Bulatiel j. t., peale nende weel 5 kojameest neist majadest, kust Trosim kassiid röwmas käinud, ja 6 erainimest, kes oma kassidest ilma on jäänud.

Poolakate wäljarändamine Prantsusmaale.

Prantsuse ajaleht „Temps" ühes wiimases numbris ilmus kirjutus, milles poolakate wäljarändamisest Prantsusmaale kõneldakse.

Sest ei ole mitte palju aega tagasi, kui tuntaw kirjanik ja seltskonnategelane Boleslaw Prus tähelepanelist selle küsimuse peale juhtima hakkas. Igal aastal rändab Poolamaalt kümnetuhandete kaupa maapoegi ja tööliseid juneistele põllutöödele. Nad rändawad peaasjalikult Preisimaale, Saksamaale, Taanimaale ja ka Põhja-Ameerikasse, wiimaste pikemaks ajaks ja ka elamiseks.

Wiimasel aastatel on üksikud katsed tehtud suwisteks töödeks Prantsusmaale rännata. Seal tarwitatakse tööjõu ja prantslased palkawad heameelega poolakaid suwiseks tööajaks. See asjaolu ärratas Poola haritlaste ja seltskondliste organisatsionide tähelepanelut, kes wäljarändamise liikumise küsimusega tegemist teewad.

Peapõhjusel, mis poolakaid enam Prantsusmaale kui mujale tõmbab, on enam poliitiline kui majandusline tõhwom, kuigi wiimasel ka kaunis suur tähtsus on. Selleks peapõhjuseks on — kartus iseäralise lahtastamise eest ja Preisi põllumeeste boikoteerimine.

Kuid olgu see põhjus misjugune tahes — kindel on igatahes see, et poolakad Prantsusmaale wälja rännata tahawad ja et prantslased neid heameelega wastu wõtawad. Wiimastele on poolakate sisserändamine muu seas ka sellepärast soowitaw, et Prantsusmaal elanikkude arw wähenema kipub.

Just selles mõttes kirjutab „Temps".

„Prantsusmaal," tähendab nim. leht, „ei ela rahwas mitte nii tihedalt, kui Poolamaal. Prantsuse põlluharimine kannatab tööjõu puuduse all ja sellepärast on Poola tööjõu juurdewoolamine meile kasulik. Poola põllutööline jaab kodumaal alla 100 franki palka, Prantsuse fermer aga maksab 300—400 franki; järelikult saasiwad, kui poolakad Prantsusmaale tulewad, nii hasti nemad kui ka meie fermerid kasu. Esimene katse on juba tehtud. Soowitaw oleks, et ka Prantsuse tööstuse Poola tööjõudu tarwitama hakkaks. Peopis sugem on poolakaid palgata, kui katsluji [illegible] igatahes kasulikum, et oma isonise koloniste Prantsuse departemangudesse asutada, kui Saksamaale, kus nad Saksa rahwuse hulka wiimati ära sulatsiwad."

Belowezhi põlismetsa raiumine.

Warsti hakatakse kuulsat, siiamaale puhta ja puutumata Belowezhi põlismetsa, kus praegusel ajal weel wiimased metsharjad elawad, raiuma. Kõige peal lageiakse umbes 1500 desjatini enampakkumise teel maharaiumiseks ära müüa.

Kaukasia asjust.

Nagu „Retsh" kuuleb, wõiwat loota, et Kaukasia praegune asewalitseja krahw Woronzow-Dashkow oma kohta peale jääb. Tema poolt olewat peaminister P. A. Stolõpin. Arwatawaste woitab see pool, kes arwab, et just praegune asewalitseja Kaukasia kirju elanikkudelogu kõige ojawamine ohjades hoida mõistab.

Laulatus wangimajas.

Peterburi eeluurimise wangimaja kirikus oli 15. augustil wangide — endise naisgümnasisti Aleksandra Manewa ja endise realkooliõpilase Welleri laulatus. Nad mõlemad tulewad, kui sotsialdemokraatia wõitlusesalga liikmed, sõja-ringkonnakohtu alla. Laulatuse juures olid ainult mõned wangimaja ametnikud, laulatatawate sugulastest ei lastud aga ühtegi ligi. Peiupoisteks oliwad wangimaja ülewaatajad. Pärast laulatust lahutati noored kohe jälle ara ja wiidi mõlemad oma kambritesse.

Salatrükikoda leitud.

Mõne päewa eest leiti Peterburis Narwa wärawa taga Wene sotsialdemokraatide salatrükikoda ühes, mis juba neli kuud töötanud olewat. Kõige saadi trükimasin, 6 punda kirja, 12 punda meelutised j. n. e. Tööta töötas Beek, kes trükikojas elas ja tööd wiimasel juhatanud on, wõeti kinni.

Leo Tolstoi haigusest.

16. augustil tuli Moskwasse teade, et gr. Tolstoi 8. augustil haigeks olewat jäänud. Tal tõusnud kehasoojus ja ilmunud jala peale paise. 11. augustil läinud teinekord halwemaks, kehasoojus tõusnud kiirelt. 13. augustil kutsutud Moskwast arst Nikitin Jasnaja Poljanasse. 14. aug. tulnud sinna ka chirurg-professor Martõnow. Nad tunnistanud haiguse tõsiseks, kuid mitte lõikamist nõudwaks. [illegible] tanud haigele kõige peale rahu. Nüüd [illegible] walu jala sees jälle wähemaks jäänud. [illegible] soojus ja [illegible] on korralik!

Wabakuulajannade seisukord.

Moskwa ülikooli wabakuulajannad saawad Herkowi ja Peterburi wabakuulajannade saadikutelt kirja, milles wiimased teatawad, et nad peaminister P. A. Stolõpini ja haridusministri Schwarzi juures olnud. Wiimased awaldanud seda mõtet, et kõigile wabakuulajannadele, kes juba mõnda aega ülikoolides on õppinud, wõimalus tuleks anda oma õppimist lõpetada, mis mõtet nad ka ministrite nõukogus toetada lubanud.

Poliitika ringwaatus ja wäljamaa sõnumed.

Marokkost.

Lahingust, milles Abdul Asis maha jäi,

kirjutab „Matin"i sõnumesaatja Casablancast järgmist:

Pealetungimine sultani mahalla peale sündis ühe päewa tee Marrakeshist, Nedaa ja Sidi Kahali wahekohas. Pealetungimine tuli pühapäewal kella 5 ajal täieste ootamata. Arwatawaste oli oja Abdul Asise wäge Pandi poole holdwa Tiemrami sugukonna poolt ara meelitanud. Nimud märgi peale algas kallaletungimine ühel ajal sees ja wäljaspool laagrit. Abdul Asis, keda kara ja püsipaugu [illegible] andis oma meestele käsu [illegible] katta [illegible] ja põgenemiseks ette walmistada. Kolmjada [illegible], kes temale truuks jäwad, puudsiwad sultanit kaitsta, ka Abdul Asis ise naidanud wahwust üles, kuna ta waenlase peale mitmed paarid andnud. Ülejooksmine kaswas, ja Abdul Asise oma soldatid hakkasiwad laagrit röowima.

Sultan, keda dragoman Ben Gabrit saatis, jõudis wiimaks Settati poole tagasi marssima hakata, kuna [illegible] waenlaw laagerisi warjas ja [illegible] woittes. Segadus [illegible] gui wäga [illegible] põiwad teisid, kõrwaliseid [illegible]. Neede õhtul [illegible] Abdul Asise soldatid täieste alasti. [illegible] nemad oliwad see pea. Ued-bu-Aziz poolt [illegible]. Laupäewal kell 10 [illegible] jõudis ka Abdul Asis oma kolmesaja mehega ja naistega nimetatud linna. Casablancas arutas see teade partsmaalaste hulgas [illegible], kuna europlased ta täieste külmalt wastu wõtsiwad. Linna juuda Mulai Lamin [illegible], et Abdul Asis oma kaotuse tagasi järele ära tasub.

[illegible] sõnumed teatawad, et Abdul Asis wõimu jaoks tagasi saada mõtleb, kuid [illegible] sõnumid teatawad wähe usaldust.

Austriast.

Tähtis kokkutulek.

Praeguste Marokko sündmuste tagajärg on kuninga Edwardi ja ministrite Iswolski ja Clemenceau kokkutulek Marienbadis. Neede Marienbadisse sõitnud „Wene wälimiste asjade minister Iswolski käis möödaläinud laupäewal kuninga Edwardi juurel, kes esimese ühes Clemenceauga lõunaks enda juurde kutsus. [illegible] Clemenceau Marienbadisse, kus järgmistes punktides ühendusele jouti. Algeciras'e lepingu osalised riigid peawad Mulay Hafidi sultaniks tunnistama, sest et korra jaluleseadmiseks tarwiline [illegible] pea olema. Marokkos [illegible] Europa eestujal Europa riikide [illegible], kusjuures Marokko [illegible] peab [illegible] tarwilikuks, et Algeciras'e lepingu riigid uuesti konwerentsi ära peawad pidama ehk diplomaatilise [illegible] Marokko küsimuses ühendusele jõudma.

Balkani asja arutati wäga põhjalikult. Tuleb karta, et paljude wõera maa insenerde ja töötaste pärast Türgimaal uued õnnetused wõiwad tulla, mispärast soowitaw on praegu ootamise seisukohale jääda.

Rumeeniast.

Endised „Potemkini" madrused.

„Berliner Tageblatt"ile telegrafeeritakse Bukarestist: „Umbes kolmkümmend endist „Potemkini" madrust, kes senini Campina wabrikutes tööl oliwad, on nüüd Rumeeniast lahkunud, et Kanadasse elama asuda. Ehk küll lahendatud isikud ennast oma wiibimise ajal Rumeenias täieste korralikult üles pidasiwad ja mingisugustesse faedinsteks asja ei annud, pidiwad nad wiimasel aja politsei poolt [illegible] jastuse ja pigistust kannatama, nii et nad asjuleks tegiwad praegusele lahkumisele ette kogunud seiga poorata. Muu seas oli endistele „Potemkini" madrustele süüks pandud, nagu oleksiwad ned mullusisel talupoegade rahutuses osa wõtnud."

Inglismaalt.

Uus linnasadam.

Londoni sadama uuendamine seisab kaubandusministri Lloyd George tegewuse lõpukorrale. Aga ka teiste Inglismaa sadamate juures tehakse tööd, et neid ilma kaupluse ja raudteewagunite laadimise tarwis sündsaks teha. Üles naudjawa awati uuendatud Bristoli sadam, mis mitmeaastase töö järele suurte kuludega walmis tehti. Sellega astub Bristol, mis senini teise liigi sadamalinnade hulka luks, suurte linnasadamate hulka. Uuele

sadamale kui Inglismaa „Õhtu wäravale“ kuulutatakse Liverpooli ja Southamptoni kõrwal juurt tulewikku. Tõmmataks Londonist lääne poole minnes, natukene lõunasse hoides, otse triips, siis wiib see üle Bristoli mööda Iirimaa lõunarannda New-Yorgi peale wälja. Seega saaks kõige lühem ja rutem tee kahe miljonitelinna wahel üle Bristoli käima: wiimane aga jääks selle tõttu suure liikumise teeääres ühelt poolt Amerikaga, teiselt poolt Londoni ja Europaga.

Et Bristol oma mõnujasi geografiliiest seisukohast senini kasu ei saanud, tuli sellest, et tema sadam suurtele okeanilaewadele liig madal oli. Parandusetööd läksiwad kuus miljoni rubla maksma.

Türgimaalt.

Lepitus sultoni ja troonipärija wahel.

„Neue Freie Presse“ teatakse Konstantinopolist: Kaua aega plaanitsetud lepitus on eila korda läinud: Kell 3 p. l. on sultan troonipärija Reschad-efendi enda juures wastu wõtnud. Kas kokkulepimine ka tõelik ja südamlik oli, on teadmata, aga walitsuse ajaleht „Ikdam“ terwitab seda leppimist sultoni wennakunas südamlikult. Rahwas soowiwat sultanit igal selamlikil ühes troonipärijaga näha. Seega on Reschadi troonipärimise õigus nagu awalikult wälja kuulutatud. Kas ta sellepärast ka kindel on, jääb teise kaardiwäe diwisjoni ülespidamine näitama, milles arablased ja albanlased teeniwad.

Päewauudised.

18. **Saunade hindasid kõrgendatakse.** Tallinna saunapidajad on neil päewil oma wahel läbi rääkinud ja otsuseks teinud 1. septembrist saunaskäimise pealt hinda tõsta. Üleüldiselt saunades, kus enne 8 kopikat wõeti, wõetakse 10 kop. ja 16 kopika asemel 20 kop. Peale selle on maksu ka laste pealt kõrgendatud.

Põhjust hindade kõrgendamiseks andnud küttesja kõige muu saunas tarwitatawa materjali hinna rohke tõusmine. Küsida jääb, kas hindade tõstmisega ka puhtuse eest hoolekandmine saunades tõuseb? On ju mitmgi korda kohalistes ajalehtedes selle üle kaebatud, et mõnes saunas mustus walitsewat ehk wähe wuja olla mõt saada saunanaised wähe palka. Saunapidajad ajasiwad süü, kui ma õieti mäletan obawale hindade peale. Nüüd aga, kus saunaskäimise pealt maksu kõrgendatakse, on saunaskäijatel enam kui õigus puhtust nõuda.

18. **Soguue wesi.** Wesi Ülemiste järwes on märksa alanenud. Lindakiwi, mis ennemalt kaugel wee sees oli, on nüüd paarkümmend sammu kuiwal. Wesi on walljats läinud ja sisaldab eneses puru. Kui ümbritätsnett mõned tunnid seisab, koguneb alla põhja peale hulk kõntsa kokku. Keetmatalt ei kõlba õieti juuagi.

18. **Laskuwargus.** Keegi talumees käinud loomamajas. Ees ukse wahel olnud kaunis suur tungimine. Kui mees wälja peajenud, hakanud ta uuri waatama, aga leidnud ainult keti westi küljes olema, uur otsast kadunud. Mehe kahju üle 8 rubla.

Rongi all surmasaanud mehe nimi, — juhtumise üle oli lühike teade meie lehe eilases numbris, — on Anton Wuusmann, kes Magasini uul. majas nr. 8, kort. 6 elas. Tema on selle „Dwigateli“ endise töölise wend, kes hiljuti paadisõidul meie linna lahel oma naise merde wiskas ja tema peale kaks paulu laskis. Õnnetu surmaotsija keha oli rong keskelt pooleks lõiganud, nii et sisekond wäljas oli. Ka käed on koledaste ära purustatud. Tema taskust leiti wiie aasta passiraamat, millest tema nimi täielikult teada saadi. Keegi selle maja elanik, kus kadunu korteris oli, andis tema kohta laiemaid teateid. — Õige sagedaks lähewad juba need rongi alla wiskamised meie linnas.

Poole jaamawahe sõidu eest terwe jaamawahe maks. Teatawaste wõetakse sõitjatelt, kes poolest jaamast raudteerongi astuwad, terwe jaamawahe maks. Niisamasugune lugu on kauba saatmisega. Nüüd on senat „Now. Wremja“ teatel seletanud, et niisugune maksuwõtmine ülekohtune on, ja korraldanud, et ametkondadewaheline komisjon raudteesõidu läbiwaatamise alla peab wõtma.

Kubermanguwalitsuse arwamine politsei uuenduse kohta. Politsei uuenduse küsimus oli „Birzh. Wed.“ teatel nende päewade sees Liiwi kubermanguwalitsuses arutamisel, kusjuures linna- ja kreispolitseide ettepanekud arwustamise alla tulewad. Kubermangu-koosolekul tuldud otsusele, et maja on politseid kõikidest kohustustest wabastada, millel mitte päris politseilist laadi ei ole. Maksude sissenõudmiseks arwati tarwilikuks iseäralised ametnikud seada, maal aga see kohus wallawalitsuse peale panna. Kubermangu-koosoleku arwamised lähewad politseidepartemangusse, kus selles asjas iseäraline komisjon töötamas on.

Tallinna Eesti teatri- ja kontserdimaja asi on plaanide kätteaamisega sammu edasi nihkunud. Eilase kirjelduse täienduseks olgu teatatud, et kõik plaanid, arwu pooleist 17, iseäraliste märgusõnade all notariuse Linnamägi kätte oliwad saadetud, kes nad kinnipitseeritud ümbritutes auhinnamõistjatele komisjonile ette pani. Alles siis, kui plaanid läbi waadatud ja nende wäärtus ära kaalutud, tehti nende walmistajate nimed awalikuks. Nagu juba ennem teatatud, ei leitud ühtegi plaani, mis 1 auhinna wääriliseks oleks wõinud tunnistada. Teistest paremad oliwad need, mis insenerid N. Wasiljew ja Bubõr, Peterburist, Armas Lindgren ja Wirri Lönn, Helsingist, walmistanud oliwad. Kummagi plaani eest oli 750 rbl. auhind. Kolmas auhind oli 500 rubla, ta langes selle plaani jaoks, mis arhitekt Alphonse Gravier, Prantsusmaalt, oli walmistanud. Neljas auhind oli 350 ja wiies 150 rubla; nad langesiwad nende plaanide jaoks, mis arhitekt Arthur Mödlinger, Riiast, ja insener Aleksander Jaron, Tallinnast, walmistanud oliwad. Paremate plaanide walmistajad, hrad Armas Lindgren ja insener Bubõr, on meile juba ennem tuntud. Esimese walmistatud, nagu teada, on Tartus „Wanemuise“ teatrimaja plaan, wiimase töö on Tallinna Saksa teatrimaja plaan, mis 1 auhinna sai. On arwata, et üks ehk teine ettepandud plaanidest, olgugi mõne muudatuse wõi täiendusega, tulewase Tallinna Eesti teatri tarwis wastu wõetakse. — Komisjoni tööde lõpul, ühises eineluas istudes, awaldas hr. Umblia auhinnamõistjatele tänu nende töö ja waewa eest. Hr. Maurits tänas kõiki plaanide walmistajaid. Selle peale hüüdis professor hr. Tarjanne Eesti seltskonnale „elagu“ ja soowis talle teatri ajutamises edu ja jõudu. Päewapiltniku Jurichi poolt wõeti komisjoni liikmed ühiseks pildiks üles.

Teatri ehituse komisjon awaldab oma tänu „Kuld-Lõwi“ wõõrastemaja pidajale proua Rodemannile, kes asja edendamise soowil saali komisjoni istumiste tarwis, liikmetele korteri ja terwele komisjonile mitme päewa jooksul ülespidamise ilma maksuta andis.

Rewideerimine. Oma sõidul Pühtitsasse on Eestimaa kuberner ühes kubermangu talurahwaasjade komisjoni alalise liikme Pauli, iseäraliste asjade ametniku von Wistinghauseni ja Rakwere kreisülema von Renngarteni ligiolemisel ka Mäetaguse ja Iisaku walbasid rewideerinud.

Preuraknlturaga olewat, nagu „Rew. Isw.“ teatab, ka Pühtitsa kloostris katseid tegema hakatud. Katseid tegewat peale kloostri maa rentniku würstiproua E. D. Schahowskaja ka kloostri nunnad oma maa peal.

Uue koha peale. „Rusj“ teatel on Riia ja Miitawi peapiiskop Agafangel Peterburisse kutsutud. Arwatakse seda kutset Agafangeli Grusia eksarhi koha peale nimetamisega ühenduses seisma.

Terwitusadress „wiiburlasele“ Tõnissonile: Nagu kuulda, tahetakse endisele riigiwolikoguliikmele hr. J. Tõnissonile, kes 24. skp. wangist lahti saab, lahtisaamise puhul terwitusadressi saata, mille tarwis praegu allkirjasid korjatakse.

Hea ja hää. Kolmekümneaastane tõbi „hea“ ja „hää“ wahel hakkab lõpule jõudma. Tartu Kirjanduseseltsi koosolekul on, nagu meile praegu Tartust teadustakse, otsuseks tehtud „hää“ asemel „hea“ ja „pää“ asemel „pea“ kirjutama hakata. Kohjuks on ega seeford alles ainult nende kahe sõna poolest otsusele jõutud. „Terwe „ea-ää“ küsimus jääb weel lahtiseks. Arwata aga tuleb, et „ea“ wõimatu wõidule pääseb.

t. **Kaabakate kodu.** Wana Kalamaja uul. ääres kolmenurgelisel platsil näikse päriselt saadikute ja muude kahtlaste isikute lodupaik olema. Päewad otsa juuakse, kaaldakse, mangitakse kaarta, kerjatakse ja tülitatakse möödakäijaid. Uhielugu käiwad seal sigidates majades elikjased isikud kerjamas, kes sel korral, kui kedagi toas ei juhtu olema, sagedaste oma käega wõtawad, mis kätte puutub. Õhtuks koguwad sinna ka selleseisamasest seisukohast pärit naisterahwad, kus siis möödakäijate silma all kõige häbematamaid tükka tehtakse, ilma et keegi neid takistama ehk keelama tuleks. Sealsamas jooksewad alaealised lapsed ümber ja peawad nende kõlbluseweastased tükkid nägema. Missugust mõju niisugused tumedate seltsi laste kõlblusetunde peale awaldab, on arusaadaw. Sealsamas paarikümne sammu kaugusel seisab ka küll linnawaht, aga nähtawaste ei näe ta sellest midagi. Kui nimetatud plats, nagu näha, kellegi oma ei ole, siis seesuguste tumedate isikute ajukohaks ei tohiks ta ka mitte olla. Loodame, et politsei neid isikuid edaspidi enam tähele paneb.

„**Rigasche Neueste Nachrichten**“, mis sõjaseaduse ajaks kinni pandi, lubab oma lugejatele kinnipandud lehe asemel taju muretseda

Tallinna kaubaäride- ja kontoriteenijate ametiühisuse peakoosolek oli laupäewal Läti seltsi ruumides. Liikmeid oli koosolekule wähesel arwul ilmunud.

Päewakorda oliwad järgmised punktid üles wõetud:

1) Kasjaaruanne, 2) aruanne eestseisuse tegewuse üle, 3) aruanne kursuste üle, 4) raamatukogu ajutamise projekti arwustamine, 5) kodukorra wäljatöötamise komisjoni walimine, 6) raamatukogu-hoidja walimine, 7) liikmemaksude küsimus ja 8) mitmesugused läbirääkimised. Koosolekut awab esimehe abi hr. Reiner kell 10 õhtul ja paneb ette kirjatoimetajat ja koosoleku juhatajat walida. Koosoleku juhatajaks walitakse hr. Uusitaas ja kirjatoimetajaks hr Kaares.

Kasja seisukorra üle annab eestseisuse nimel hr. Reiner aru. Aruanne wõetakse ühel healel wastu.

Siis annab esimehe abi weel eestseisuse tegewusest aru. Tähtsam tamm eestseisuse tegewusest on kahe ühisuseliikme asja korraldamine, kes teenistusest korrawastasel kombel lahti on lastud. Eestseisus on nende asja ühisuse õigusteadlase kätte andnud, kes asja kohtu kaudu õiendama jääb. Ühtlasi loetakse ka lahtilastute kaebtus ette.

Aruanne raamatupidamise ja Saksa keele kursuste üle wõetakse koosoleku poolt ühel healel wastu. Kursustele oliwad paarkümmend isikut üles andnud, kuid ainult kümme oliwad neist osa wõtnud.

Raamatukogu asjas loetakse koosolekule eestseisuse poolt kokkuseatud eesti- ja wenekeelsete raamatute nimekirjad ette. Neid arwustades soowitab keegi rohkem ilukirjanduslikte wenekeelsete raamatute hulkawõtmist, mis kokkuseatud nimekirjas täieste puududa. Hr. Reiner juhib selle peale tähelepanemist, et ühisusel raamatukogu jaoks wäga wähe raha tarwitada on, mispärast eestseisus ettelotud nimekirja ainult rohkem tarwilikud raamatud üles on wõtnud. Ettepanek, kokkuseatud nimekirjad ülemale poole läbiwaatamiseks sisse anda, wõetakse healteenamusega wastu.

Kodukorra wäljatöötamise komisjoni walimine otsustatakse wähese kokkutulnud liikmete arwu peale waadates edasi lükata.

Raamatukogu-hoidja ja tema abiliste kandidaatideks pandakse ette hr. Sternbeck, n. Näärmann, hrd Ant, Schulklepper, Steinberg ja Orlow. Juhataja paneb esimese kandidadi ette, kes aga tagasi astub. Raamatukogu-hoidjaks walitakse ühel healel neiu Näärmann, abilisteks hrd. Schulklepper ja Ant.

Esimehe abi teatab, et möödaläinud aja jooksul 70 ühisuseliiget oma maksusid mitte korralikult maksnud ei ole ja liikmetelt 95 rbl. maksusid saada on, mis ühisuse tegewust raskendab. Tehti otsuseks kümneliikmeline komisjon walida, kes liikmemaksusid sisse hakkab nõudma. Komisjoni liikmeteks annawad endid priitahtlikult üles neiud Sandler ja Lemorik ja hrad Steinberg, Schulklepper, Einborn, Kulberg, Finkelstein, Sternbeck, Rosenberg ja Altmets. Nende kokkutuleku päewaks määrati teisipäew, 19 august. Hr. Reiner paneb ette tulewaks koosolekuks kaupluseteenijate palgaraamatu worm wäljatöötada ja koosolekule ette panna. Et palgaraamatute sisseseadmine wäga tarwilik on, siis otsustatakse see küsimus juba nüüd järgmise koosoleku päewakorda üles märkida.

Hr. Prits kutsub lõpuks ühisuse liikmeid üles elawamalt ühiselust osa wõtma, kusjuures ta soowitab, et teenistusest äraasumise korbadel eestseisusele ringimata teatada tuleks, et ühisus oma ilma teenistuseta liikmetele kohtasid wõiks soowitada.

Juhataja lõpetas koosoleku kell 11,55 minutit.

Tallinna kaubaäride- ja kontoriteenijate ühisuse kasjaaruanne 1. aprillist kuni augustini 1908.

Sisse on tulnud:

Liikmete sisseastumismaksud	14 rbl.	—	kop.
„ kuumaksud	79	„ 25	„
Raamatupidamise kursustest	39	„	„
Saksa keele kursustest	21	„	„
31. märtsil jäi kasiasse	58	„ 77	„
Tallinna wast. kreditühisuses	150	„ —	„
Kokku	364 rbl.	02	kop.

Wälja on läinud:

Aprillis:

Peakoosoleku kuulutus	— rbl.	50	kop.
Kutselehtede trükkimine	1	„ 75	„
Postmargid	1	„	„
Teenistuse saamise eel.	1	„	„
Kokku	4 rbl.	25	kop.

Mais:

Korteri üüri Läti seltsile	15 rbl.		kop.
Kirjatoimetajale palka	5	„	„
Wäiksed wäljaminekud	2	„ 75	„
Kokku	22 rbl.	75	kop.

Juunis:

Raamatukapi eest ühes ülesseadmisega	33 rbl.	50	kop.
Palk kirjatoimetajale	5	„	„
Raamatupidamise kursuste andjale	25	„	„
Wäiksed wäljaminekud	1	„ 57	„
Kokku	65 rbl.	07	kop.

Juulis:

Raamatupidamise kursuste andjale	25 rbl.	—	kop.
Saksa keele kursuste andjale	20	„	„
Kirjatoimetajale palka	5	„	„
Wäiksed wäljaminekud	„	25	„
Kokku	50 rbl.	25	„

Üleüldse wälja läinud:

Aprillis	4 rbl.	25	kop.
Mais	22	„ 75	„
Juunis	65	„ 07	„
Juulis	50	„ 25	„
Kokku	142 rbl.	32	kop.
Raha Tallinna wastastikk kreditühisuses	150 rbl.	—	kop.
Puhast raha ühisuse kasjas	69	„ 70	„
Summa:	362 rbl.	02	kop.

Tagawarakapital:

Liikmete sisseastumisemaksud	117 rbl.	—	kop.
25% liikmete kuumaksudest	46	„ 75	„
Kokku	163 rbl.	75	kop.

Eestseisus.

Eestimaa Rahwahariduse seltsi õhtukursustele wõetakse õpilasi — nii meeste- kui ka naisterahwaid — wastu 20., 21. ja 22. augustil, kell 8 õhtul, Kloostri hoowis, 1 ja II linnaalgkooli ruumides. Kursustel õpetatakse Wene, Eesti ja Saksa keelt, rehkendust, ajalugu, geografiat, loodusõpetust ja joonistust. Tunnid kestawad igal argipäewal kella 8—10 õhtul. Õpemaks on pooleks aastaks 3 rubla.

Kursuste juhataja eest
ausiades A. Simm.

S. **Riid isa ja poja wahel.** Eila õhtul kella 8 ajal läks Luha uul. nr. 7 August Arra, 31 a. wana, oma isaga riidu ja lõi sellele kardetawa haawa pähe.

v. **Tulekahju.** 11 aug. põles Wirumaal Paaswere wallas Jüri Abneri elumaja ja rehi ära. Kahju on 1500 rubla. Järgmisel hommikul läksiwad Liekwere tuletõrjujad, kes tulekahju juurest tagasi tuliwad ja endid purju joonud, iseeskis tülisse, kusjuures Theodor Bechmann Kaarel Linkholmile noaga haawa lõi, mille tagajärjel wiimane kohe ära suri.

S. **Wargus laewa peal.** Kapten G. Kaltenbrun „Eista“ pealt andis politseile teada, et Eduard Kusing, kes nimetatud laewa peal kokaks oli, on hõbeuuri ühes ketiga ja raha 11 rbl. 50 kop. ning 13 hõbedast Soome marka ära warastanud. Eduard Kusing on kadunud.

S. **Wargus.** Minewal öösel on Uuel uul. nr. 1 rätsepp Bilsi korterisse wargad järeltehtud wõtme abil sisse tunginud ja kõiksugu riideid, kuldsõrmusid ja 2 Saarmanni pandimaja piletit ära warastanud. Kahju on 130 rbl.

Teater.

„**Sääraue Mulk**“ hr. Otto Petersoni ja tema ajutiselt kokkuseatud trupe ettekandel leidis pühapäewa õhtul „Estonias“ rohkeste pealtwaatajaid. Mis ettekandesse puutub, siis wõis sellega üleüldiselt rahule jääda, kuigi mõned osalised, kes waheft näitelawale wõerad, mõnes kohas natuke soowida jätsiwad. Wäljapaistwam teiste hulgast oli muidugi hr. O. Peterson (Peeter Piut), kes oma osa kaunis hästi ettekandis, kui täishealikute Wene maigulise wäljarääkimise (jääb asemel jeeb, räägib asemel reegib jne.; ka e ja ä kõlawad nende kohawate Wene täishealikute järele) ja liig äkilised, motiweerimata tujundite üleminekud ning natuke puudulik grimmi arwesse wõtmata jätame.

Telegrammid

18. augustil.

Sedlezkist. Stoljino küla põles täieste maha. Tuli häwitas ära: 55 elumaja ja 208 kõrwalist hoonet, aiad ja kõik talupoegade liikuwa waranduse.

Konstantinopolist. Bitlisist ja Wanist teatatakse, et Armenia rewolutsionärid, kes endid Türgi walitsuse alla andsiwad, kohe wabaks on lastud.

Monastirist teatatakse, et Austria oma sõjawägesid Türgi piiril märksa suurendanud on.

Monastiri wilajeti seegakomisjon on otsustanud bulgarlastele kirikud tagasi anda, mis eksarhadi pärali on ja mis greeklased oma kätte olwad wõtnud. Greeklased tõstsiwad protesti, mida peapatriarh toetas.

Mohilewist. Tiherikowi maak. Maljatina külas saiwad kolme wõrtsukatöödes kahtluse all olewa isiku leganajamise juures urjadnik ja kaks strajnikut surma, üks strashnik ja juudinaene haawata. Kurjategijad põgenesiwad ära, üks neist sai jalast haawata.

Samarast. Kolerahaiguse algusest saadik on linnas 73 in. haigeks jäänud, 43 ära surnud. Kubermangus on selle aja jooksul 105 haigeks jäänud, 42 ära surnud.

Rostowist D. ä. Kolerahaiguse algusest saadik on haigeks jäänud 431 in., ära surnud 186.

Peterburist. 18. aug uue kalendri järele andud Preisi hariduseministri käsu järele wõiwad wäljamaa naisterahwad sellest ajast peale Preisi ülikoolidesse ja kõrgematesse tehnikakoolidesse ettelugemisi kuulama pääseda ainult nimetatud ministri igakordse iseäralise loa läbi.

24 aug. lõidawad Peterburist wälja automobilistid Nagel, Lebedew ja Jefron. Teekond on järgmine: Peterburg, Riia, Berlin, Brüssel, Paris, Lione, Nizza, Genua, Wenedig, Wien, Riia, Peterburg, üleüldse umbes 10 000 wersta.

Rjasanist. Tundmata kurjategijad rööwisiwad Ramenski postkontori Jegorjewi maakonnas ära.

Kristianiast. Neljapäewal jõudsiwad „Poljarnaja Swesda“ pea. Keisrinna Maria Feodorowna, Suurwürstinna Ksenia Aleksandrowna ja Suurwürst Aleksander Mihhailowitsh siia. Pärast Norra kuningliku perekonna poolt terwitamist läksiwad Kõrged külalised maale.

Konstantinopolist. „Jeeha“ teatab, et albanlased Üsküb konstitutsionist truudust wandunud. Teatatakse, et Makedonia serblased wa imislewõitluse programmi walmis teatanud. Walimisewõitlust juhib Üsküb keskkomitee, millede alla kõik prowintsi komiteed käiwad. Igal Serbia kogukonnal on oma alamkomitee. Greeka ajalehtede teatel on noorturklased Konstantinopolis greeklastele järele andnud ja nendega kokku leppinud.

19. augustil.

Peterburist. Keisri Majesteedile oli õnn ennast esiteleda Türgi saadikul Turhan-paschal, kes Majesteedile wolitusekirjad ja soowituskirjad endise saadiku poolt ette näitas.

Kõrgekõrgem ukas senatile nende uute riigiwolikoguliikmete walimise asjus on awaldatud, kes wolikogust wälja on pidanud jääma. Igast alupool nimetatud kubermangust walitakse üks liige: Woronezhi kub. 21. septembril, Orenburis 10. oktobril, Tambowis 15. sept., Tshernigowis 23. septembril; Kaasani kub. walitakse 15. sept. kaks liiget ja üks liige Teri oblasti kasakate stanitsast 12. septembril.

Konstantinopolist. Salonikist teatatakse: noorturklased ei ole weel ei bulgarlastega ega greeklastega üleüldise walimisewõitluse ega üleüldise walimise-platwormi pärast kokkuleppimisele jõudnud. Bulgarlastega ei saa saadikute rahwuste järele walimise pärast kokkuleppimisele, greeklastega kokkuleppimist kohaselus keeles õpetuseandmise küsimus seis- ja kõrgemates koolides raskendab.

— Konstantinopolisse jõudnud Bulgaria saatkond, ligi 3000 inimest, paneb Bulgaria saatkonna ees ja Bosporuse äärdwillades meeleawaldust toime.

Odessast. 18. aug. hommikul tungisiwad 6 sõjariistus isikut jõõgikraamipoodi. Appihüüdmise peale ilmus politsei; kurjategijad põgenesiwad tulid andes. Kaks lasti maha, kolm wõeti kinni, üks peases põgenema.

Strasburist. Sõjawägede ülewaatamise puhul toimepandud banketil pidas keiser Wilhelm kõne, mis Elsass-Lotringile oli pühendatud. Keiser tähendas maa rahulise edenemise peale wiimase 37 aasta jooksul. Keiser ütles: Rõõmustan, et mul wõimalik on oma sügawamat usku selle kohta awaldada, et Europa rahu julgeolek niisugustel kindlatel alustel on, mida mitte kerge ei ole äsituse ja keelepeksmise läbi kõigutada, mida üksikuid isikud kadeduse ja pahasoowimise pärast awaldawad; rahu pandiks on walitsejate ja Europa riigimeeste südamed, kes nende juhtimise alla usaldatud rahwaste elu ja hea käekäigu eest wastutust Jumala ees annawad. Ja rahwad ise soowiwad edasijõudwa kultura ülesiseduse rahulikult edenedes tarwitada. Rahu kindlustab peale seda weel meie sõjajõud maal ja merel ja terwe sõjariistus Saksa rahwas. Oma sõjawäe wõrdlematu korra ja auahnuse peale ukse olles on Saksamaa otsustanud, ilma et midagi ähwardaks, ka edaspidi neid sellel kõrgusel hoida, täiendada, nagu tema kasud nõuawad, mitte kellegi ees kummardades, mitte kedagi pahandades; ja Jumala abiga ja Saksa kotka kaitse all wõtte ka edaspidi endid rahulikule tööle pühendada ja tööarmastuse wilja koguda.

Uuemad sõnumed.

p. **Keilast.** Keila Rahwahariduseseltsi kool algab 1. sept. oma [illegible] Peab tähendama, et minewal aastal ka [illegible] darud kool ainuüksi, ümberkaudne rahwas [illegible] juhtumist suure heameelega [illegible] et ümberkaudu taaluguid [illegible] puuduwad. Wõtwad nad ja nüüd oma noorsugu enam wähem [illegible] mistega koolitada, kuna [illegible] kaudsel rahwal suuremate [illegible] nii kui linnas koolitamine, [illegible] olla. Tänawuseks koolaastaks [illegible] weel kolmat õpejõudu juurde wõtta, [illegible] mõnda seminarist. [illegible] seltsi eestseisus uue [illegible] gaks 300 rubla määras, [illegible] kooliõpetaja, kes pealegi oma [illegible] mõndagi soowida jätab, [illegible] rubla palka saab ja peale selle weel paari [illegible] oma nii olema pidada.

Laseb arwata, et Keila [illegible] eestseisus palka mitte kõige pealt [illegible] määra.

Ka [illegible] ümberkaudne rahwas [illegible], et niisugusid [illegible] ette ei tule, nagu [illegible] minewal aastal [illegible], kus [illegible] „[illegible]iks“ [illegible] toga otsima läksiwad [illegible] nurmas leidsiwad, [illegible] fees jalutamas olnud.

Ka jääb [illegible] uus [illegible] muusika [illegible] jaoks. Praegu [illegible] selts kohta mitte [illegible] näitemänau grupe. [illegible] rahwas [illegible], [illegible] kui Keila [illegible] line rwb [illegible] ei paku.

Mõndasugust.

32 aasta pikkune uni. [illegible] teatatakse, et seal keegi naisterahwas [illegible] statter, kes 32 aastat maganud, nüüd weel üles on ärganud. Kõige selle aja magas ta wahet pidamata; tema tarwitas ta siis wähe. Kui unehaigus tema peale [illegible] aastat wana ja pidi [illegible] ma. Nüüd, kus ta pärast ärkamist [illegible] on kogunud, käis 45-aastane naisterahwas weel leeris, kus talle armulauast algajatum anti.

Kirik suitsetajatele on kõige wiimane [illegible] dis Amerikas, New-Jersey's Koguduse [illegible] Lydney Goodmann, et ta oma koguduse liikmetele ka pühas kojas mitte kõiki [illegible] keelata ja on hiljuti awalikult seletanud, et Ueskõndusmise kirikus edaspidi mõnedel jumalateenistuse-kordadel suitsetamine lubatud on. Meesterahwad wõiwad endid seejuures kaunis wabalt ülewal pidada ja kaae ning üleüldse kõrwale panna. Naisterahwad ei wõta nendest jumalateenistustest mitte osa.

Raudtee-rongide käigud

Balti (Põhja-Õhtu) raudteel.

Rongid lähewad Tallinnast:

kell	8.45	min. hom.		Rõmmele.
„	9.10	„	„	Peterburisse
„	11.25	„	„	Rõmmele, Keila, Baltiskisse, Haapsalusse.
„	2.30	„	pär. l.	Rõmmele.
„	4.20	„	„	Rõmmele ja Keilasse.
„	4.35	„	„	Rakwerisse (kuni 31. aug.).
„	7.10	„	õhtul	Peterburisse, Tartusse, Riiga
„	8.45	„	„	Rõmmele.
„	10.30	„	„	Rõmmele, Keila, Balt.
„	11.20	„	„	Peterburisse, Tartusse ja Riiga

Rongid tulewad Tallinnasse:

„	8.00	min. hom.		Baltiskist, Keilast
„	8.20	„	„	Peterburist, Tartust.
„	9.30	„	„	Rõmmelt.
„	10.00	„	„	Peterburist, Tartust.
„	12.15	„	lõunal	Rakwerest (kuni 1 sept.).
„	3.16	„	pär. l.	Rõmmelt.
„	6.20	„	õhtul	Haapsalust, Baltiskist, Keilast, Rõmmelt
„	8.50	„	„	Peterburist, Tartust
„	9.15	„	„	Rõmmelt.
„	10.25	„	„	Rõmmelt ja Keilast.

Wiljandi raudteel

Rongid lähewad Tallinnast:

kell	9.00	min. hom.		Paidesse, Wiljandisse (sadamawaksalist).
„	9.30	„	õhtul	Paidesse, Wiljandisse (sadamawaksalist).

Rongid tulewad Tallinnasse:

kell	7.30	min. hom.		Paidest, Wiljandist (sad. waks.).
„	6.30	„	õhtul	Paidest, Wiljandist (sad. waks.).

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja: S. Ots.

Müristaja nr. 3 (hind [illegible] kop.)

ja

Kõdistaja nr. 1 (hind [illegible] kop.)

on ilmunud.

Tellimise adr.: [illegible]
Raha wõib postmarkides ära saata.

Eesti muusikaselts
„PANDORIN".
Pühapäewal, 24. augustil s. a.
„LOOTUSE" aias.
Suur
Rahwa-pidu.
Mitmesugune huwitawa programm.
Hakatus kell 3 p. l.
Lähemad teated müürikuulutustel.
Eestseisus.

Näituseplatsil
wakzali juures.
„NOUVEAU CIRQUE".
Artistide direktor **Hubert Cooke.**
Teisipäewal, 19. augustil ja järgmistel päewadel
kell $8\frac{1}{2}$ õhtul
Suur
rahwuswahelik konkurents
maadlemise-õhtu
3000 franki peale.
Täna wiimane auhinna-maadlus Prantsuse ja ... turniiri ... The Kameshide ...
Täna maadlewad järgmised paarid:
1) Rosengold Riiast ja Weiland Wismarist.
2) Francois le Marin Prantsusmaalt ja Babut Tartust.
3) Kara Mustapha Konstantinopolist ja Lus Kuuratalt ...
... Aberg Tallinnast ja Rouiedon di Napoli Itaaliast.

Eestimaa Käsitööliste Awitamise selts.
Pühapäewal, 24. augustil kell 10 hom.
peakoosolek.
Päewakord:
1. Kodukorra projekti kinnitamine.
2. Mitmesugused läbirääkimised.
Eestseisus.

Minu
muusikatunnid
algawad 25. augustil.
Muusikatunnid kella 3—4 p. l.
Th. Tedder,
Waikel Mooritsantsi uul. nr. 8.

Elan
Wiru wäraw nr. 7, krt. 3.
Ämmaemand **J. C. Kalle.**

Suguhaigusid
— süfilis, triper, põiehaigusi, nahahaigusi, naisterahwaste ja rheumatismihaigusi wõtan waata hommikul kella 9—12, õhtu 4—8.
Петербургъ, Лиговка, домъ № 75—77, кв. 4. **Mäggi.**

Ambaarst
Markowski
kunstliste hammaste laborat.
Pikal uul. nr. 15, krt. 4.
Pankade hambaid kullast ja terwed read ... ilma ... ja puurhambaid. Konsultatsioon 1 rbl. peale. Wastuwõtmine igapäew.

Haigete wastuwõtmine.
Dr. Korjhew,
naha- ja suguhaiguste arst, wõtab abitarwitajaid waata igapäew kella 10—12 lõunal ja kella 5—7 p. l. Karja wärawa promenadi kõrwal, Suur-Karja uul. nr. 21, krt. 1.

Uus
eraklinik,
Pikal uulitsal, Rebenitz majas nr. 81. Mustapeade Kubi wastas.
Hammaste ja suuhaiguste parandamine. Kunstlikud hambad, nemikit .. on ise laboratorium ...

Diplomeeritud Saksa keele õpetaja annab wene Saksa keele ning kirjanduse
tundisid
täiskaswanutele ja lastele. Kõnetunnid kella 7—8 õhtul Laial uul. nr. 44.

Saksa keele tundisid
antakse odawalt Soujentali uul. nr. 27, krt. 2. Scalsamas wõetakse ka korteriasi wastu.

Kes annab
järelaitamise-tundisid
4. Il. linnakooli 2. klassi õpilasele? Pakumised ühes tasu nimetusega palutakse anda s. l. tal tähe all „kolipoiß A. S."

Soowin alama klassi õpilastele järelaitamise
tundisid
anda. Hind ainult 1½ rbl. kuus. Adr. s. l. tal tähe „W. W." all.

Klaweritundisid
antakse odawalt S. Kompasna uul nr. 28, krt. 1. Rääkida kella 1—6.
Wene, Saksa, Prantsuse keeles ja kõigis koolinajades antakse
tundisid
W. Tartu maantee nr. 29, krt. 2.

Õpetan
Sõs Wene ja juuride lõsfama ..ne ja wõga ... õpetusewisil järele. E. Sokol Sõõrenil uul. nr. 11.

Oksjon.
Kesknädalal, 21. s. k. p. kell 12 lõuna ajal müüdakse Narwa maantee ja Uue Hollandi uulitsa nurgal nr. 55/5 pruugitud mööblid, köögi- ja kööginõud jne.
E. nna oksjonipidaja.

Tarwitatakse Wenemaale põllutöötundiat Wene keelt oskajat farjamõisa
walitsejat ja **karjatalituseülemaatajat.**
Scalsamas saawad ka mõnametehe, wõõrid, farjatalituse, ja põlatalitusewõidaid, wastu wõetud, ja kes õige wäsja õppinud, tohib muretsetud. Lähemad teated kirjalikult: Tallinnas, Raua uul. nr. 9, krt. 1, ehk suusõnal 31 augustil kella 10—12 e. l. seal mõl.

Taljeõmbleja,
kes torebato tööle oskab teha, wõtab wastu tööle Valdon Kopli uul. nr. 8, krt. 7.

Ringjepatöölist
on tarwis S. Tartu maant. nr. 25 Harjumaa
jakiõmbleja
wõib ennast teatada (saab paremat palka) Harju uul. nr. 24, magasinist Scalsamas wõiwad ennid ka õpilased teatada.

Tarwitatakse ojawat
köögi- ja toatüdrukut
Kalarannas, Wõrgu uul. nr. 4.

14—16-a. tütarlast,
kes peaks Wene ehk Saksa keelt rääkis loomitakse wäikesele perekonnale W. Kaleda uul. nr. 6, krt. 2.
Rahumae suurnaine tarwitakse
raudkiwi-
lõhkujaid.
Teatust saab Uuel uul. nr. 23, maaler R. Toinbati kõrst.

Suur
möbleeritud tuba
on ära anda, soowi peale klaweriga, Sõõrenil uul. nr. 11, krt. 1.
Ilfilud
möbl. toad
on wälja üürida meesterahwastele Narwa maant. nr. 31, krt. 3.

Möölitega tuba
antakse ära Harju uul. 34, krt. 3. Rääkida kella 2—5 p. l.
Noormees wõib muijalas perekonnas leid.

korterit
saada, Liiwalaia uul. nr. 17, s. 1.

Odawalt üüritakse wälja
töökoda, juur tuim kuur ja hobusetall. Rahu eranshpäewal Mahjali promenadil nr. 8, krt. 3.

Soowitakse wäikest, wähe pruugitud
raua-treipinki
osta. Teatada Gonsiori uul. nr. 25, J. Nürnberg.

Rutulise ärareisimise pärast on odawalt ja soodsalt tingimistega kauplusekohaks „Kaasitu" kohe
müüa,
kaupa teeb M. Neißner sealsamas. Kirjalik adress: M. Ревзонеръ, кв. Каупасаръ, пер. ст. Бекерь. Wastuse saab mart igi panna.

Klawer
müüa 30 rbl. eest Girgensoni uul. nr. 9, krt. 4.

Rutulise ärareisimise pärast
weel mõned mööblid ja köögiasjad
müüakse
Medwesi uul. nr. 20 pool.

Kahekordne uus
maja
poeruumidega on müüa. Teatust saab s. l. tal.
Ühed naalimööblid juhtumise pärast
odawalt müüa
Klasingi uul. nr. 2, krt. 12.

Wäke summa
raha
on leitud. Kaotaja wõib kätte saada s. l. tal.

Naisterahwa kulduur
kadunud,
Wittenhofi uul. kuni Kaarli kirikuni minnes. Ausat leidjat palutakse wastu wõtta eest ära tuua s. l. tal.

Koer
1. a. wana on müüa (jah ehk soowi korral) Wlabimir uul. nr. 63.

Uus
maja
müüa krundiga. Tapa alewis. Kaupa teeb kaupmees J. Preimer.

Ölleankur
120-toobiline on müüa S. Juhkentali uul. nr. 36, krt. 2.

Odawalt müüdakse
ratta märadobune 5½ arsl. kõrge, kas reega ehk wedrokusets, Kadrintalis 23, jalawärawa. ... klaaside.

Tarwitatakse pruugitud ja head
poefsisseadet.
Pakum. s. l. tal, sõna „pood" all ära anda.

Hea
Hoowikoer
on müüa Masina uul. nr. 3
Pruuni walge kirja
linnukoer
on 2. s. k. p. Kadri orgu Pirita tee äärest nr. 8. kätte saada wõib ta Mendi farneri juurest.

Portmonee
on leitud rahaga 18. s. k. p. Küsida Kalamaja Raikowi külal nr. 2, ...
Noormees ... -sib

korterit
saada Kõstiga Laial uul. nr. 44, krt. 4.

Minu
muusikariistade-töötuba
on nüüd
S. Pärnu maant. nr. 8.
Kawaklikult
W. Feldmees.

Parandan
uurisid ja kellasid,
ehk kui teisakse tahes ilka ... ...
... Kes minu kätte parandada on toonud, ... ja pruugitud uurisid ja mana ... odawad ... ja mõtjan head hinda J. Welt S. Pärnu maantee nr. 92.
G. Tituse

püsfidetöötuba

Rakwerest, Waljali uulitsal
teewitab nuis püssisid, igasugune püssidearendus, ...
... jne.

Augusti-kuu lõpul 1908. a. ilmuwad
„Sirwilauad" 1909.
Kuulutusi wõetakse wastu
„Postimehe" raamatu

Enne kuulmata
odawalt !!!
Torebab ja wastupidawad taskukellad meesterahwa „Anker" uurid (mitte Cylinder) saadame kohe tellimise peale ära ilma käsirahata **ainult 2 rbl 75 kop. eest.** Uurid on wastutud ...
... ...
... Ahm. Н. ШМУЛЕВИЧЪ, Варшава, O. Новолипки 14. **Postist.** ...
... Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Kuld 56 pr.
laulatuse- ja kiwidega sõrmusid,
peale selle weel hõbe-paberossitoosid, naisterahwaportmonesid, lusikaid, prossisid, taelarisid ja Wiilugu hõbeasju müüb liwodawate hindadega

M. Reismanni
uurikauplus,
Wiruliste uul. nr. 6, ...

13.—14. aug. ööl
warastati
Haljalast, Rakwere kreisis, puuraue 6 aastane ruun hobune wankriga. Sepiku laisst ära. Kõrgus 2 arsl. ½ wersl., ...
... Kes omanikule kätte toimetab saab 35 rbl. wawwatasu.

Jõmus trükist:
Prostitutsion
(Pordueln).
Prostitutsioni ajalooline ja praegune seisukord. Dr. Felix Regnault, 192 lhk. suures kaustas, ilusa paberil. Hind 60 k.
Sisu ülebalt: Porduelu mitmesuguste rahwaste juures ja mitmesugustel ajajärkudel. Uuline porduelu. Porduelu wõeruütamise otsaatel. Porduelu tempelite juures. Esimesed porduumajad. Haritud porduna:sterahwad. Porduelu Indias, Hiinas, Türgis ja Jaapanis. Süfilise ilmumine. Mistpärast naisterahwad ennast müüb. Keft saamisemajad. Kuidas naisterahwas jälle wõib ausat elu elama hakata. Kuidas lõpeb porduna:sterahwa elukäik kahetsetawisesluks. ... Porduna:sterahwaste haigused. Kuimad porduna:sterahwad on enam kardetawad, ülewaatusealised wõi ilma ülewaatuseta. **Kuidas suguhaigeid arstitakse.** ...
... Saada igalt raamatukauplusest. Pealadu „Teadus", Tallinnas, Rüütli uul. nr. 11.

Wanem
passinaine
wõib ennast teatada s. l. tal.

Hinnad odawamad kui mujal!
Olen saanud naisterahwa sügiskübaraid, ...
... hinnad odawamad kui mujal.
Kupatslikult
A. Willmann,
Tollipargi ja Niemanni uulitsa nurgal.

Kõige paremad ja odawamad
päewapildid
walmistatakse ruttu ja korralikult **Wiral uul. nr. 49**
Hinnad alganad:
4 tk. ...
4 tk. ...
Soowi peale wattpiltidega suurendus kaasas.
Kupatslikult
päewapiltnik **A. Jurich.**

Konde ainuliigal pool Mihael Erbedewi
„Odobrin'i",
prakkirjaga „riigiwalitsuse poolt kinnitatud märgiga":

Müügil kõigis aptekides ja rohukauplustes.
Ladu
A. Wiedner'i juures
Wiru uul. nr. 16.

„Kalewi" ... **jeeh, kreem** ja **puuder**
„NOORUSEPRISKUS"
nooruuamad nahka, ... teha ... ... kaotab. ... pool müügil.
Müüakse ... Dr. Winogradowi raamat ... ... Kontor ... ... № 21, ш. 135.

Kokkuhoidlik rahwas ostab ainult Tallinna puuwilla wabriku riiet iga tarwituse jaoks otse wabriku ladust Wäike Karja uul. nr. 5.
A. Abram & Co.
Telephon nr. 486.

Minu päewapildi-töökojas
Tallinnas, Niguliste uul. nr. 14.
walmistatakse päewapiltisid igas suuruses, kõige uuemate ... ...
Hinnad odawamad kui mujal.
A. Winnal,
endine Peterburi päewapiltnik A. Renz & F. Schröderi fotograaf.

Paberi-tarwitajatele!
Kõiki seltsi paberit, nagu:
trüki-,
kirjutus-
ja postpaberit
wõib
kõige odawamalt
minu läbi Soome paberiwabrikust tellida.
Kõige austusega
M. Schiffer,
trükikoda Müüriwahe uul. nr. 17. Tallinnas.

Uuel turul.
Iga päew awatud
M. Koorbeerbaum'i suur „Europa
loomadeaed
ja Schotimaa tsirkus
Igapäew suured etendused.
Peale selle on näha hulk tiisjaid ja werejanulisi metsalaid, tõigest ...
Etenduste hakatus
I: kell 4 p. l.
II: „ 9 õhtul.
Platsihinnad: 25 kopikast kuni 95 kopikani. Lapsed alla 10 a. maksawad pool hinda.

Wiru wärawa wäe wastas. **Wiru wärawa wäe wastas**
„METROPOL"
19., 20., 21., 23. ja 24. augustil s. a. kell 8½ õhtul
5. seeria.
Uuest huwitawas ... ... tähelepanemiswäärt:
Tähelepanemisewäärt! **Zeppelin'i IV.** **Tähelepanemisewäärt!**
... ...
Peale selle weel hulk ... ...
Harilikud hinnad. **Teiskan nr. ...**
Teatri kassa on awatud kella 11—2 ja õhtul kella 6 peale.

Wiljandi Eesti Põllumeesteselts
Põllu- ja käsitöö
NAITUS,
23., 24. ja .. augustil 1908.
Laupäewal, 23. augustil kell 12 l. ... **Kommisjonid** ... **misjamine.**
Pühapäewal, 24. augustil kell 9 hom. **wariandiuss** ... **Kaid & kaitsed** ... **kontsert** ... ...
Esmaspäewal, 25 augustil kell 10 ... **näitust** ... ...
... **Näitusetoimetus.**

1. septembril algab 2-tus minu
Saksa ja Prantsuse keele õhtukursustel.
Õpilaste wastuwõtmine ... kella 1—3 p. l. ja 6—8 õhtul.
A. Jürgens,
Suurel Kompasna uul. nr. ..., krt. ...

Meremeestele ja kalapüüdjatele
kõiki sorti
kõisi ja nöörisid
on ja jääb kõige kasulikum osta otse Tallinna nööri kõiewabriku ladust W. Karja uul. nr. 5.
Telefon nr. 486.
A. Abram & Co.

Tarwitage juhtumist!!
25 rubla ... ...
... ...
... Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Wiimane uudis!!!

... **„Eolo"** ... ...
Hind 12 rbl. asemel ainult 3 rbl. 25 kop. ... ...
... Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Laulatusesõrmuseid,

... ...

... ...
A. Reismann'i
uuride-, kuld- ja hõbeasjade-kauplus
Suurel Karja uulitsal nr. 19.

Glasekindaid
naiste- ja meesterahwastele
pidukindaid, ...
jalutusekindaid igas wärwis,
naisterahwawöösid
soowitab
Korralik teenimine. **Paul Winter,**
Odawad hinnad. **Wiru uul. nr. 13.**

... ...